

35. Keskiviikkona 14 päivänä huhtikuuta 1993

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Vaaleja:

1) Erikoisvaliokuntien täydennysvaalit 849

Kolmas käsittely:

2) Ehdotus laiksi käräjäoikeuden tuomareiden nimitysmenettelystä siirryttäessä yhtenäiseen alioikeuteen

Hallituksen esitys n:o 12
Lakivaliokunnan mietintö n:o 4

3) Ehdotukset laeiksi työturvallisuuslain sekä työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys n:o 249/1992 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 2

Toinen käsittely:

4) Ehdotukset laeiksi tuontimaksulain 4 §:n, elintarviketuotteiden valmisteverosta annetun lain 5 ja 9 §:n sekä ravintorasvaverosta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys n:o 331/1992 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 12

5) Ehdotukset laeiksi kunnallisen virkaehtosopimuslain 3 ja 6 §:n ja kunnan viranhaltijain neuvotteluoikeudesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys n:o 14
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 6

6) Ehdotus laiksi yksityisten valtionapulaitosten toimiehtosopimuslain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

S. Hallituksen esitys n:o 377/1992 vp
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 7

7) Ehdotus laiksi Pohjois-Suomessa annettavista sähkön hinnanalennuksista

Hallituksen esitys n:o 358/1992 vp
Talousvaliokunnan mietintö n:o 9

Ensimmäinen käsittely:

8) Ehdotus laiksi rajavyyhkelain 5 ja 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys n:o 18
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 8

9) Ehdotus laiksi opintotukilain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys n:o 13
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1

10) Ehdotukset laeiksi tekijänoikeuslain ja tekijänoikeuslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen 2 momentin muuttamisesta

Hallituksen esitys n:o 211/1992 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2

Esitellään:

11) Hallituksen esitys n:o 22 laiksi eräistä poikkeuksista papiston erioikeuksiin

12) Hallituksen esitys n:o 23 kirkkolaiksi

S.

850

S.

851

„

„

„

„

850

853

„

„

856

	S.		
13) Ed. Rinteen lakialoite n:o 12 laiksi edustajanpalkkiosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	858		11 Mäkelä ym.: Kehitysyhteistyövarojen vähentämisestä ulkomaanvelan kasvun hillitsemiseksi
14) Ed. Kääriäisen ym. lakialoite n:o 14 laiksi väliaikaisesta poikkeuksesta edustajanpalkkiosta annettuun lakiin	876		12 Nordman ym.: EY-jäsenyysneuvotteluja koskevan tiedottamisen tehostamisesta
15) Ed. Stenius-Kaukosen ym. lakialoite n:o 16 laiksi vuodelta 1993 kannettavasta lisätuloverosta	”		13 Suhonen ym.: Wider-instituutin rahoituksen lopettamisesta
16) Ed. Suhosen ym. lakialoite n:o 15 laiksi veteraanitunnuksista	”	21) Toivomusaloitteet n:ot 15—44	s. 879
17) Ed. Seppäsen ym. lakialoite n:o 17 laiksi työsopimuslain muuttamisesta	878		15 S-L. Anttila: Suurituloisille myönnettyjen verohelpotusten poistamisesta
18) Toivomusaloitteet n:ot 1—4	s. 879		16 S-L. Anttila: Itsenäistä yrittäjää koskevien verotusmenettelyjen selkeyttämisestä
1 Hassi ym.: Vaalilainsäädännön muuttamisesta			17 S-L. Anttila: Valtiontalouden säästöjen oikeudenmukaisen kohdentumisen selvittämisestä
2 Jouppila ym.: Viittomakielen saattamisesta kuurojen kielelliseksi perusoikeudeksi			18 S-L. Anttila: Yhteiskuntasopimuksen aikaansaamisesta laman voittamiseksi
3 Laakkonen ym.: Puoluelain uudistamisesta puolerahoituksen julkistamiseksi			19 Apukka ym.: Polttoaineiden hinnantasaussjärjestelmän luomisesta
4 Taina ym.: Hämeen pohjoisen vaalipiirin nimen muuttamisesta			20 Enestam ym.: Verotuksen painopisteen siirtämisestä välilliseen verotukseen
19) Toivomusaloitteet n:ot 5—9	s. 879		21 Hacklin ym.: Arvonlisäveron poistamisesta tieteelliseltä kirjallisuudelta
5 S-L. Anttila: Yrittäjän sopimussuojan parantamista koskevan esityksen antamisesta			22 Kallis ym.: Arvonlisäverotuksen vaikutuksista eri elinkeinoihin
6 Jouppila ym.: Hovioikeuksien tuomiopiirirajojen tarkistamisesta Oulun läänissä			23 Kallis ym.: Asunto-osakeyhtiöiden tulo-verotuksesta luopumisesta
7 Moilanen ym.: Poliisin rikostutkimahdollisuuksien tehostamisesta pakkokeinolia muuttamalla			24 Laakkonen ym.: Energiapuun myynnistä saatavan tulon verovapaudesta
8 Mäkelä ym.: Vastavalmistuneiden juristien palkkaamisesta velkaneuvontatehtäviin			25 J. Leppänen ym.: Kiinteistöverotusta koskevien säännösten muuttamisesta palvelutalojen osalta
9 Mäkelä ym.: Aidsin tartuttamisen saattamisesta rangaistavaksi teoksi			26 Muttilainen: Sairauskulujen verovähennysoikeuden palauttamisesta pienituloisille
20) Toivomusaloitteet n:ot 10—14	s. 879		27 Muttilainen: Työmatkakustannusten verovähennysoikeuden korottamisesta
10 S-L. Anttila: Euroopan yhdentymisen taloudellisten vaikutusten selvittämisestä			

- 28 Mäkelä ym.: Kokonaisveroasteen saamisesta OECD-maiden tasolle
- 29 Mäkelä ym.: Velkojen korkojen vähennysoikeuden omavastuuosuuden poistamisesta verotuksessa
- 30 Mäkelä ym.: Invalidivähennyksen korottamisesta verotuksessa
- 31 Mäkelä ym.: Opintolainalyhennysten saattamisesta vähennyskelpoisiksi verotuksessa
- 32 Mäkelä ym.: Hoitotoimenpiteenä tehtävästä työstä maksettavan palkkion saattamisesta verovapaaksi
- 33 Mäkelä ym.: Pienten ja keskisuurten yritysten työvoimakustannusten alentamisesta
- 34 Mäkelä ym.: Rakennushankkeiden käynnistämistä Keski-Suomessa
- 35 Mäkipää: Suojatyöstä maksettavan palkan säättämisestä verovapaaksi
- 36 Mäkipää: Välillisten työvoimakustannusten viivästyttämisestä aiheutuvien seuraamusten päättämismenettelystä
- 37 Mölsä: Liikevaihtoveron poistamisesta maatalouden tuotantopanosilta
- 38 Polvi ym.: Liike- ja pääomatulojen verotusta koskevien muutosten vaikutuksesta kuntien talouteen
- 39 Riihijärvi: Sivuansioiden verotuksen lieventämisestä
- 40 Suhonen ym.: Veroilmoitusten täytön yksinkertaistamisesta
- 41 Suhonen ym.: Lyijyttömän bensiinin käytön edistämisestä
- 42 Suhonen ym.: Talouspolitiikan epäonnistumisesta tehtävistä johtopäätöksistä
- 43 Vihriälä ym.: Jalostettujen luonnonmarjojen verotuksen lieventämisestä
- 44 Vistbacka: Rapukaupan liikevaihtoverotuksen muuttamisesta
- 22) Toivomusaloitteet n:ot 45—55 s. 879
- 45 Hurskainen: Kaakkois-Suomen rajavartioston kiinteistöjen peruskorjausten turvaamisesta
- 46 Kasurinen ym.: Vaalimaan rajaterminaalien toimintojen kehittämistä
- 47 P. Leppänen: Kuntien taloudellisen tilanteen helpottamisesta
- 48 Mäkelä ym.: Kuntien taloudellisen tilanteen turvaamisesta valtionosuuksien pienentyessä
- 49 Mäkelä ym.: Turvapaikan hakemiseen liittyvien väärinkäytösten estämisestä
- 50 Mölsä: Orimattilan virastotalon peruskorjauksesta
- 51 Seivästö ym.: Pankeilta valtion haltuun siirtyneiden kiinteistöjen muuttamisesta virastotaloiksi
- 52 Suhonen ym.: Uudenkaupungin virastotalon rakentamisesta
- 53 Suhonen ym.: Syrjäseutuliaisista luopumisesta
- 54 Vehkaoja ym.: Alueellisen tulkkikeskuksen perustamisesta Vaasaan
- 55 Vähänäkki: Vaalimaan raja-aseman rakentamisesta Virolahdella
- 23) Toivomusaloitteet n:ot 56—105 s. 879
- 56 Ala-Harja: Rengonharjun lentokentän toiminnan tukemisesta
- 57 Alho ym.: Matkustustapa- ja aikataulu-neuvonnan palvelujen kehittämistä
- 58 Hurskainen: Simpeleen — Melkonien tien peruskorjauksesta
- 59 Hurskainen: Lappeenrannan lentokentän kiitotien jatkamisesta
- 60 Kasurinen ym.: Valtatie 6:n parantamisesta välillä Lappeenranta — Joutseno — Imatra

- 61 Kasurinen ym.: Henkilöjunavuoroliikenteen turvaamisesta Kotkan ja Kouvolan välillä
- 62 Komi: Valtatie 5:n peruskorjauksesta välillä Joroinen — Varkaus
- 63 Laakkonen ym.: Ohtaansalmen sillan rakentamisesta
- 64 Laakkonen ym.: Postin säilyttämisestä valtion liikelaitoksena
- 65 Laakkonen ym.: Kouvola-vaihtoehdon valitsemisesta Helsingistä itään suuntautuvaksi ratalinjaukseksi
- 66 Lahikainen ym.: Sysmän ja Suopellon välisen maantien perusrantamisesta
- 67 Lahikainen ym.: Ruskealan ja Tammihaaran välisen maantien peruskorjauksesta
- 68 Laine ym.: Liittymän rakentamisesta valtatie 9:lle Loimaalla
- 69 Liikkanen: Valtatie 13:n perusrantamisesta välillä Savitaipale — Lappeenranta
- 70 Liikkanen: Valtatie 6:n peruskorjauksesta Parikkalan ja Pohjois-Karjalan läänin rajan välillä
- 71 Liikkanen: Simpeleen paikallistien uudelleen rakentamisesta
- 72 Liikkanen: Kantatie 61:n peruskorjauksesta välillä Hamina — Taavetti
- 73 Mäkelä ym.: Teiden kunnossapidosta Lapin läänissä
- 74 Mäkelä ym.: Teiden perusrantamisesta Kuhmoisissa
- 75 Mäkelä ym.: Multian ja Liesjärven välisen tieosuuden rakentamisesta
- 76 Mäkelä ym.: Keiteleen ja Päijänteen vesialueiden yhdistämisestä Kymijoen kautta Suomenlahteen
- 77 Mäkelä ym.: Sosiaalisten alennusten säilyttämisestä valtionrautateilla
- 78 Mäkelä ym.: Rataosuuden perusrantamisesta välillä Orivesi— Vilppula — Haapamäki — Seinäjoki
- 79 Mäkelä ym.: Oriveden ja Seinäjoen välisen rataosuuden perusrantamisesta
- 80 Mäkipää: Merikarvian — Träskvikin tieosuuden peruskorjauksesta
- 81 Mölsä: Pukkilan — Askolan maantien perusrantamisesta
- 82 Pulliainen: Juurikkalahden — Eevalan tiehankkeesta luopumisesta
- 83 Pulliainen: Oulujärven ylitystiehankeesta luopumisesta
- 84 Ryytänen ym.: Valtatie 5:n kunnostamisesta Hiltulanlahden ja Jynkän välisellä osuudella
- 85 Ryytänen ym.: Iisalmen ohitustien rakentamisesta
- 86 Saari: Alemman tieverkon kehittämistä
- 87 Skinnari ym.: Kymijoen kanavaselvityksen jatkamisesta
- 88 Suhonen ym.: Joukkoliikennejärjestelmän kehittämistä
- 89 Suhonen ym.: Linja—autoliikenteen matkustuskustannusten alentamisesta
- 90 Suhonen ym.: Lehmänkurkun tieyhteyden rakentamisesta
- 91 Suhonen ym.: Maantie 1821:n peruskorjauksen jatkamisesta
- 92 Suhonen ym.: Heinäsuon paikallistien 12317 pinnoittamisesta
- 93 Vihriälä: Henkilöliikenteen turvaamisesta rataosuuksilla Vaasa — Seinäjoki — Haapamäki — Jyväskylä
- 94 Viljanen: Liikenneturvallisuuksia parantavista toimenpiteistä kantatie 53:n ja Vihdin kirkonkylän välillä

- 95 Viljanen: Maantie 120:n peruskorjaamisesta välillä Luukin ulkoilualue — kantatie 53
- 96 Vistbacka: Aunoksen paikallistien rakentamisen aloittamisesta
- 97 Vuorensola ym.: Liikenneturvallisuusjärjestelyistä Virtain Marttisensaarella
- 98 Vähäkangas ym.: Kevyen liikenteen väylien rakentamisesta Oulun läänissä
- 99 Vähäkangas ym.: Yksityisteiden rakentamiseen tarkoitetun valtionavustuksen lisäämisestä
- 100 Vähänäkki: Kymenlaakson runkotien (valtatie 15) perusparannuksen suunnittelusta ja toteutuksesta
- 101 Vähänäkki: Vaalimaan rajanylityspaikan läheisyydessä olevan tieverkoston kehittämisestä
- 102 Vähänäkki: Valtatie 7:n rakentamisesta moottoriliikennetieksi Pyhtäällä
- 103 Vähänäkki: Valtatie 7:n (moottoritien) rakentamisen loppuunsaattamisesta eteläisessä Kymenlaaksossa
- 104 Vähänäkki: Henkilöliikenteen jatkamisesta Kotkan ja Kouvolan välisellä rataosuudella
- 105 Vähänäkki: HELI-radon rakentamisesta itäisenä rantaratana Helsingistä Venäjälle
- 24) Toivomusaloitteet n:ot 106—114..... s. 879
- 106 S-L. Anttila: Julkisiin laitoksiin kohdenetun lihan alennusmyynnin toteuttamisesta
- 107 Björkenheim ym.: Puun energiakäytön tehostamisesta Pohjanmaalla
- 108 Hurskainen ym.: Mustilan Arboretumin toiminnan turvaamisesta
- 109 Laakkonen ym.: Pohjois-Karjalan ottamisesta maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain mukaiseksi poikkeusalueeksi
- 110 Lahti-Nuuttila ym.: Suomen Siirtola-puutarhaliitto ry:n toiminnan tukemisesta
- 111 Rossi ym.: Kalojen rodunjalostuslaitoksen toiminnan turvaamisesta Tervon Äysköskella
- 112 Suhonen ym.: Maataloustuotteiden vientituesta luopumiseksi tarvittavista toimenpiteistä
- 113 Suhonen ym.: Metsämarjojen ja sienien varastoinnin ja vientitoiminnan tukemisesta
- 114 Väistö: Maatalouslomittajien palvelu- ja yritystoiminnan edistämisestä
- 25) Toivomusaloitteet n:ot 115—117..... s. 879
- 115 Laakkonen ym.: Toimivan sotilassoittokuntaverkoston turvaamisesta
- 116 Mäkelä ym.: Kotiuttamisrahan palauttamisesta varusmiehille
- 117 Virrankoski: Ilmajoen lääkintävarikon säilyttämisestä
- 26) Toivomusaloitteet n:ot 118—159..... s. 879
- 118 Ala-Harja: Seinäjoen korkeakouluyksiköiden uudisrakennuksen rakentamisesta
- 119 Ala-Harja: Ammattikorkeakoulukokeilujen vakinaistamisesta Vaasan läänissä
- 120 Ala-Harja: Kantakaupungin suomenkielisen koulun rakentamisesta Kristiinankaupunkiin
- 121 Ala-Harja: Rytmi-instituutin toiminnan tukemisesta Seinäjoella
- 122 Ala-Harja: Poliisikuorojen ja Helsingin Poliisisoittokunnan toiminnan tukemisesta
- 123 Ala-Harja: Eteläpohjalaiset Spelit Kansanmusiikkiyhdistys ry:n toiminnan tukemisesta
- 124 Ala-Harja: Kauhajoen evankelisen opiston peruskorjauksen jälkirahoituksen hoitamisesta

- 125 S-L. Anttila: Hyötyeläinlääketieteen ja hevoseläinlääketieteen koulutuksen siirtämisestä Ypäjälle ja Jokioisiin
- 126 S-L. Anttila: Aikuiskoulutuksen tuntio-
pettajien palvelussuhteen ehtojen parantamisesta
- 127 S-L. Anttila: Hevosia koskevan lisääntymistieteen tutkimustoiminnan siirtämisestä Hautjärveltä Jokioisiin
- 128 Gustafsson ym.: Valimoalan kehittämiskeskukseen perustamisesta Tampereen ammattioppilaitokseen
- 129 Gustafsson ym.: Työväen keskusmuseoyhdistys ry:n toiminnan tukemisesta
- 130 Gustafsson ym.: Suomen nuorisokirjallisuuden instituutin toiminnan tukemisesta
- 131 Gustafsson ym.: Tampereen teknillisen oppilaitoksen saneerauksen jatkamisesta
- 132 Hurskainen: Maatalous-, puutarha- ja kotitalousopetuksen säilyttämisestä Etelä-Karjalassa
- 133 Hurskainen: Imatran aikuiskoulutuskeskuksen perustamisesta
- 134 Hurskainen: Lemm-Lappeenrannan Musiikkipäivien saattamisesta suoran väl-
tionavun piiriin
- 135 Hurskainen: Suomen matkailumuseo-
hankkeen käynnistämistä Imatralla
- 136 Hurskainen ym.: Imatran Big Band-
festivaalien turvaamisesta
- 137 Kasurinen ym.: Maatalouden ja puutarha-
hatalouden ammatillisen opetuksen säilyttä-
misestä Etelä-Karjalassa
- 138 Kasurinen ym.: Ammatillisten oppilait-
tosten toiminnan turvaamisesta Kymen lää-
nissä
- 139 Kasurinen ym.: Kansanopistojen toi-
minnan turvaamisesta Kymenlaaksossa
- 140 Komi: Luonnonmukaisen yrittäjäkoulu-
tuksen järjestämisestä Joroisissa
- 141 Laakkonen ym.: Puutalouden ja puutek-
nologian professuurin perustamisesta Joen-
suun yliopistoon
- 142 Laakkonen ym.: Valtionosuuden saami-
sista koulujen ja kirjastojen rakennushank-
keisiin
- 143 Lahti-Nuutila ym.: Suomalaisen mu-
siikkiteatteri Sumute ry:n toiminnan tukemi-
sistä
- 144 Liikkanen: Valtion audiovisuaalisen
keskuksen Etelä-Karjalan kuvakeskuksen
henkilövoimavarojen lisäämisestä
- 145 Louvo ym.: Ammattikorkeakoulun pe-
rustamisesta Pohjois-Kymenlaaksoon
- 146 Louvo: Harjun maatalous- ja puutarha-
oppilaitoksen ratsastusmaneesin rakentami-
sistä
- 147 Muttilainen: Mikkelin liiketalouden ins-
tituutin laajennuksen toteuttamisesta
- 148 Mäkelä ym.: Peruskoulun 10. luokan
opetuksen järjestämisestä
- 149 Mäkelä ym.: Opintotuen huoltajalisän
palauttamisesta
- 150 Mäkelä ym.: Opintorahan perusosan
korottamisesta
- 151 Mäkelä ym.: Aikuisopiskelijoiden opis-
kelumahdollisuuksien parantamisesta
- 152 Mölsä: Eläinlääketieteellisen korkea-
koulun Hautjärven klinikan rakennushank-
keiden toteuttamisesta
- 153 M. Pietikäinen: Yhdentymiskeskustelun
vauhdittamisesta kansanopistojen ja opinto-
keskusten avulla
- 154 T. Roos ym.: Sata-Hämeen tutkimusase-
man toiminnan jatkamisesta
- 155 Rossi ym.: Eläinlääketieteellisen korkea-
kouluopetuksen ja -tutkimuksen vaatimien
tilojen suunnittelemisesta Kuopioon
- 156 Suhonen ym.: Opintotuen huoltajalisän
säilyttämisestä

- 157 Suhonen ym.: Aikuisopiskelijoiden opiskelumahdollisuuksien turvaamisesta
- 158 Tykkyläinen ym.: Kuopion yliopiston A. I. Virtanen -instituutin toiminnan tukemisesta
- 159 Vehkaoja: Korkeakouluyksiköiden yhteisen tiedekirjaston perustamisesta Vaasaan
- 27) Toivomusaloitteet n:ot 160—214..... s. 879
- 160 Ala-Harja: Vanhan Vaasan sairaalan toiminnan tukemisesta
- 161 S-L. Anttila: Pienten lasten kotihoidon tuen maksamisesta myös työttömänä olevalle huoltajalle
- 162 S-L. Anttila: Suolan käytön vähentämiseen tähtäävistä toimenpiteistä
- 163 S-L. Anttila: Työttömyysvakuutusmaksun alentamisesta ammatteihin hakeutumisen helpottamiseksi
- 164 Björkenheim ym.: Vanhan Vaasan sairaalan toiminnan turvaamisesta
- 165 Björkenheim ym.: Työttömyyskassalain maksuperusteiden muuttamisesta
- 166 Hiltunen ym.: Homeopaattisten ja antroposofisten valmisteiden vaikutuksesta potilasturvallisuuteen
- 167 Hiltunen: Aborttia harkitsevien neuvonpalvelujen lisäämisestä
- 168 Hiltunen ym.: Saattohoidon järjestämisestä
- 169 Kohijoki ym.: Rintamarahan maksamisesta Suomea sodan aikana puolustaneille ulkomaalaisille
- 170 Kohijoki ym.: Sotainvalidien kuntoutusmahdollisuuksien lisäämisestä
- 171 Laakkonen ym.: Lääkkeiden väärinkäytön vähentämisestä
- 172 Laakkonen ym.: Hormonivalmisteiden käytön vähentämisestä
- 173 Moilanen ym.: Suomen Reumaliiton koululaisten tuki- ja liikuntaelinsairauksien ehkäisytyön tukemisesta
- 174 Moilanen ym.: Suomen Reumaliiton Tules-akatemian tukemisesta
- 175 Moilanen ym.: Suomen Reumaliiton ympäristöasiain kehittämissyksikön tukemisesta
- 176 Muttilainen: Päihdeongelmaisten hoitomahdollisuuksien turvaamisesta
- 177 Mäkelä ym.: Silmälasiin ja hammasproteesien saattamisesta sairausvakuutuskorvauksen piiriin
- 178 Mäkelä ym.: Ylimääräisen rintamalisän korottamisesta
- 179 Mäkelä ym.: Hoitomaksukäytännön muuttamisesta psykiatrisissa sairaaloissa
- 180 Mäkelä ym.: Mielenterveyspotilaiden avohoidon tason turvaamisesta
- 181 Mäkelä ym.: Leikkausjonojen lyhentämiseksi tarvittavista toimenpiteistä
- 182 Mäkelä ym.: Veteraanijärjestöjen valtionavun säilyttämisestä
- 183 Mäkelä ym.: Työnantajien vapauttamisesta määrääjäksi nuorten työntekijöiden sosiaaliturva- ja työeläkemaksuista
- 184 Mäkelä ym.: Sosiaali- ja terveydenhuollon säästötoimien aiheuttamien haittojen vähentämisestä
- 185 Mäkelä ym.: Kotona työtä tekevien sosiaaliturvan kehittämisestä
- 186 Mäkelä ym.: Lasten kotihoidon tuen korottamisesta
- 187 Mäkelä ym.: Alle kouluikäisten lasten oikeudesta kunnalliseen päivähoittoon
- 188 Mäkelä ym.: Lapsiperheille suunnatun tuen tason turvaamisesta
- 189 Mäkelä ym.: Lapsilisien maksatusajan pidentämisestä eräissä tapauksissa

- 190 Mäkelä ym.: Kotityön saattamisesta työeläketurvan piiriin
- 191 Mäkelä ym.: Kuntoutuksesta aiheutuvien matkakulujen korvaamisesta
- 192 Mäkelä ym.: Kotirintamanaisten kuntoutuksen aloittamisesta
- 193 Mäkelä ym.: Sotainvalidien puolisoitten kuntoutuksen järjestämisestä
- 194 Mäkelä ym.: Maksuttoman kesäleiritöiminnan jatkamisesta
- 195 Mäkelä ym.: Työttömien starttirahan korottamisesta ja työtupien perustamisesta
- 196 Mäkelä ym.: Nuorten työllistämistuen lisäämisestä sairaitten ja vammaisten auttamiseksi
- 197 Mäkipää: Kotona hoitotyötä tekevien henkilöiden sosiaalietuuksien parantamisesta
- 198 Nordman ym.: Työllisyyden edistämisestä työnantajien sosiaaliturvamaksujärjestelmää muuttamalla
- 199 Nordman ym.: Kalastajien työttömyyskassan perustamisesta
- 200 A. Ojala ym.: Lasten- ja nuorisopsykiatrisen sairaalahoidon parantamisesta
- 201 M. Pietikäinen ym.: Vammaisten aseman parantamisesta
- 202 Renko ym.: Kotihoidon tuen myöntämisestä työttömäksi joutuvalla huoltajalla
- 203 Riihijärvi: Kehitysvammaisten kotihoidon tukemisesta
- 204 Seivästö ym.: Omantunnon syiden vaikutuksesta hoitohenkilöstön oikeuteen kieltäytyä virkatehtävistä
- 205 Suhonen ym.: TYKS:n lastenklinikan virkojen lisäämisestä
- 206 Suhonen ym.: Psykyen lääkkeiden väärinkäytön vähentämiseksi tarvittavista toimenpiteistä
- 207 Suhonen ym.: Rintamaveteraanien ilmaisen hammashoidon järjestämisestä
- 208 Suhonen ym.: Rintamasotilaseläkkeiden korottamisesta
- 209 Suhonen ym.: Sotainvalidien kuntoutuksen tehostamisesta
- 210 Suhonen ym.: Lapsilisien korottamisesta
- 211 Suhonen ym.: Karjatilaa hoitavan viljelijäpariskunnan lomaetuuksien säilyttämisestä
- 212 Tykkyläinen ym.: Pitkäaikaistyöttömien toimeentulon turvaamisesta
- 213 Tykkyläinen ym.: Yksinhuoltajien aseman turvaamisesta
- 214 Westerlund ym.: Suomen Syöpäinstituutin Säätiön toiminnan tukemisesta
- 28) Toivomusaloitteet n:ot 215—238..... s. 880
- 215 S-L. Anttila: Suosi suomalaista -kampanjan järjestämisestä
- 216 S-L. Anttila: Työttömyyden alentamisesta tuontia korvaavaan yritystoimintaan panostamalla
- 217 Laakkonen ym.: Suomen lähialueille suuntautuvan elinkeinotoiminnan tukemisesta
- 218 Laakkonen ym.: Rakennustoiminnan elvyttämisestä
- 219 Lahti-Nuutila ym.: Tevanake-alojen koulutus- ja tutkimustoiminnan turvaamisesta
- 220 P. Leppänen: Pienten ja keskisuurten yritysten taloudellisten toimintaedellytysten parantamisesta
- 221 Liikkanen: Hiukkasfysiikan lineaari-kiihdyttimen rakentamisesta Suomeen
- 222 Mäkelä ym.: Kotimaisen puun käytöstä metsäteollisuuden raaka-aineena

- 223 Mäkelä ym.: Uusien voimaloiden rakentamisesta Kemi- ja Iijoen vesistöihin
- 224 Mäkelä ym.: Uusiutuvien energiamuotojen tutkimuksen lisäämisestä
- 225 Mäkelä ym.: Työllisyysperusteisten investointien tukemisesta vaikeimmilla työttömyysalueilla
- 226 T. Roos ym.: Matkustajien oikeusturvan parantamisesta
- 227 Rossi ym.: Pk-yritysten korkoavustusten lisäämisestä
- 228 Rossi ym.: Puuenergian tutkimuksen ja kehitystyön edistämisestä Pohjois-Savossa
- 229 Ryytänen ym.: Puuenergian tutkimuksen ja kehitystyön edistämisestä Pohjois-Savossa
- 230 Suhonen ym.: Pankkituen käytön valvonnasta
- 231 Suhonen ym.: Kilpailukyvyn parantamisesta
- 232 Suhonen ym.: Pienten ja keskisuurten yritysten suhdannelainojen korkotuesta
- 233 Suhonen ym.: Puun käytön lisäämisestä energiantuotannossa
- 234 Suhonen ym.: Alueellisen kuljetustuen lisäämisestä
- 235 Tykkyläinen ym.: Alueellisten riskisijoitusrahastojen toiminnan tukemisesta
- 236 Westerlund ym.: Puun energiakäytön lisäämisestä
- 237 Vihriälä ym.: Polttoaine-etanolin valmistuksen käynnistämisestä Ilmajoella
- 238 Väistö: Pankkosken tehtaan kehittämisinvestoinnista
- 29) Toivomusaloitteet n:ot 239—245.... s. 880
- 239 Alho ym.: Yhdyskuntapalvelun toteuttamisesta työllisyyspolitiikan osana
- 240 Liikkanen: Vanhojen maalinnoitusten kunnostamisesta työllisyystöinä
- 241 Mäkelä ym.: Maahanmuuttajille tarkoitettua työllisyyskoulutuksen järjestämisestä lähtömaassa
- 242 Mäkelä ym.: Muuttoavustuksen maksamisesta yrittäjäksi ryhtyvälle paluumuuttajalle
- 243 Nordman ym.: Nuorten työllistämisen edistämisestä
- 244 Rimmi ym.: Työttömien toiminnan tukemisesta
- 245 Suhonen ym.: Työvoimapolitiikan tehostamiseksi tarvittavista toimenpiteistä
- 30) Toivomusaloitteet n:ot 246—264.... s. 880
- 246 Hautala ym.: Pienituloisille tarkoitettua asumistuen korottamisesta
- 247 Iivari ym.: Kytäjän kansallispuiston perustamisesta
- 248 Lahikainen ym.: Rantojen toteuttamissuunnitelman loppuunsaattamisesta Suomessa
- 249 Laine ym.: Asuntojen peruseräparannuslainten koron alentamisesta
- 250 Moilanen ym.: Bensiinin koostumuksen kehittämistä ympäristönsuojelunäkökohdat huomioon ottaen
- 251 Moilanen ym.: Pohjavesialueiden suojelemiseksi tarvittavista toimenpiteistä
- 252 Myller ym.: Asumistukimäärärahojen riittävyyden turvaamisesta
- 253 Myller ym.: Valtion asuntolainojen ehtojen muuttamisesta asumiskustannusten alentamiseksi
- 254 Myller ym.: Korkotukivuokra-asuntojen palauttamisesta aravavuokra-asunnoiksi
- 255 Mäkelä ym.: Nuorten asuntotilanteen parantamisesta

256 Mäkelä ym.: Valtion tukeman asuntotuotannon lisäämisestä

257 Mäkelä ym.: Ylivelkaisille asuntovelallisille tarkoitettun korkotuen lisäämisestä

258 Pulliainen: Rakentamista koskevien laatuvaatimusten väljentämisestä

259 Rätty ym.: Padasjoen kunnan kestävän kehityksen projektin toteuttamisesta

260 Skinnari ym.: Päijänteen kansallispuiston maanhankintojen toteuttamisesta

261 Suhonen ym.: Asumistukimäärärahojen jakoperusteista

262 Suhonen ym.: Sotainvalidien ja rintamiesten asuntojen korjausavustuksista

263 Vihriälä: Perälammen kunnostamisesta Lehtimäen kunnassa

264 Väistö: Maaseudun käyttämättömien rakennusten kunnostustoimenpiteistä

Pöydällepanoa varten esitellään:

31) Lakivaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksestä laiksi eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain 3 ja 6 §:n sekä avioliittolain 14 §:n muuttamisesta (HE 11) 881

32) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksestä laiksi eräistä Etelä-Afrikkaan kohdistuvista toimenpiteistä annetun lain kumoamisesta (HE 28/1992 vp)

33) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 13 hallituksen esityksen johdosta laiksi tuloverolain 33 ja 143 §:n muuttamisesta (HE 367/1992 vp)

34) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksestä laiksi tieliikenteen ajo- ja lepoajoista annetun lain kumoamisesta ja laiksi tieliikennelain muuttamisesta (HE 335/1992 vp)

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho E., Antvuori, Astala, Biaudet, Enestam, Heikkinen, Helle, Huuhtanen, Isohookana-Asunmaa, Jokiniemi, Juhantalo, Jätteenmäki, Kaarilahti, Kasurinen, Kekkonen, Kempainen, Komi, Laakkonen, Lahti-Nuutila, Lahtinen, Laurila, Leppänen P., Myller, Nikula, Pietikäinen M., Pokka, Pura, Ryyänen, Saapunki, Saari, Savolainen, Takala, Turunen, Törnqvist, Urpilainen, Vanhanen, Väistö ja Väyrynen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu ed. Pokka.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi edustajat Saari ja Turunen, virkatehtävien vuoksi edustajat E. Aho, Huuhtanen ja Väyrynen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Biaudet, Jokiniemi, Juhantalo, Kasurinen, Kekkonen, Komi, Lahtinen, Lahti-Nuutila, P. Leppänen, Saapunki, Savolainen, Takala ja Väistö, kuluvan huhtikuun 16 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat Enestam, Helle, Hurskainen, Isohookana-Asunmaa, Kempainen, Laurila, Myller ja Ryyänen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Antvuori, Jätteenmäki, Kaarilahti, Laakkonen, Nikula, M. Pietikäinen, Pura, Törnqvist ja Urpilainen sekä kuluvan huhtikuun 30 päivään sairauden vuoksi ed. Astala ja ensi toukokuun 5 päivään yksityisasioiden vuoksi ed. Vanhanen.

Uusia hallituksen esityksiä

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan huhtikuun 2 päivästä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 25 — 28, jotka nyt on edustajille jaettu.

Suomen itsenäisyyden juhlarahaston Sitran toimintakertomus vuodelta 1992

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että Suomen itsenäisyyden juhlarahaston hallintoneuvoston kirjelmän ohella viime maaliskuun 18 päivältä on eduskunnalle saapunut Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta annetun lain 9 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitettu kertomus rahaston toiminnasta vuodelta 1992. Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Kirjalliset kysymykset

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuna, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 4, 8, 12, 13, 15, 19—24, 26—33, 35—37, 39—44, 46, 49, 50—53, 55—60, 63, 64, 67—69, 71, 73—77, 79, 81, 82, 86, 88, 91—93, 95 ja 106. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Ympäristövaliokunnan jäsenet

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että valiokunta- paikkojen järjestelyä varten pyytää ed. Aula vapautusta ympäristövaliokunnan jäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että ympäristövaliokunnan täydennysvaali toimitetaan ensi perjantaina 16 päivänä huhtikuuta pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaalia varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään mainittuna perjantaina kello 10.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Erikoisvaliokuntien täydennysvaalit

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksen 1) asiana on erikoisvaliokuntien täydennysvaalit.

Kun talousvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan täydennysvaaleja varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistoissa, jotka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on valiokuntien jäseniksi ja varajäseniksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaaleissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaalit ovat yksimieliset ja että valituiksi ovat tulleet ehdokaslistojen mukaisesti

talousvaliokuntaan jäseneksi ed. O. Rehn ja häneltä vapautuvalle talousvaliokunnan varajäsenen paikalle ed. Kauppinen sekä *ympäristövaliokuntaan* varajäseneksi ed. Aula.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi käräjäoikeuden tuomareiden nimitysmenettelystä siirryttäessä yhtenäiseen ali- oikeuteen

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 12

Lakivaliokunnan mietintö n:o 4

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen kuluessa on esitettävä kaikki asiassa tehtävät ehdotukset. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta.

Käsittelyn pohjana on toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen kiireelliseksi julistamisen osalta lakivaliokunnan mietinnössä siitä tehty ehdotus. Jos lakivaliokunnan ehdotus hyväksytään, päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä, mutta jos ehdotus lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi hylätään, on tehtävä päätös lakiehdotuksen hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin tai sen hylkäämisestä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus julistetaan kiireelliseksi yksimielisesti.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotukset laeiksi työturvallisuuslain sekä työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluaasioissa annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 249/1992 vp

Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 2

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotukset laeiksi tuontimaksulain 4 §:n, elintarviketuotteiden valmisteverosta annetun lain 5 ja 9 §:n sekä ravintorasvaverosta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 331/1992 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 12

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 12. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

toisen lakiehdotuksen 5 ja 9 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

kolmannen lakiehdotuksen 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotukset laeiksi kunnallisen virkaehtosopimuslain 3 ja 6 §:n ja kunnan viranhaltijain neuvotteluoikeudesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 14

Hallintovaliokunnan mietintö n:o 6

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 6. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 3 ja 6 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 7 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi yksityisten valtionapulaitosten toimiehtosopimuslain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 377/1992 vp

Hallintovaliokunnan mietintö n:o 7

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 7. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. V ä h ä n ä k k i : Herra puhemies! Hallituksen esityksestä poiketen ehdotan, että laki tulisi voimaan vasta 1 päivästä marraskuuta 1993 alkaen.

Ed. R. A h o : Herra puhemies! Kannatan ed. Vähänäkin tekemää ehdotusta.

P u h e m i e s : Ehdotukset lakiehdotuksen yksityiskohdista on tehtävä yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

2 ja 3 § hyväksytään keskustelutta.

Voimaantulosäännös

Keskustelu:

Ed. V ä h ä n ä k k i : Herra puhemies! Ehdotan, että hallituksen esityksestä poiketen laki tulisi voimaan 1.11.1993 alkaen.

Ed. R. A h o : Herra puhemies! Kannatan ed. Vähänäkin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Vähänäkki ed. R. Ahon kannattamana ehdottanut, että voimaantulosäännöksen 1 momentti kuuluisi: ”Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 1993.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Vähänäkin ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 82 jaa- ja 70 ei-ääntä; poissa 47. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Johtolause ja nimike hyväksytään keskustellutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi Pohjois-Suomessa annettavista sähkön hinnanalennuksista

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 358/1992 vp
Talousvaliokunnan mietintö n:o 9

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 9. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustellutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi rajavyöhykelain 5 ja 6 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 18
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 8

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 8.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi opintotukilain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 13
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelu:

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Velkarahalla luotu yhteiskunta on nyt tiensä päässä. Valtion velanotto on pysäytettävä. Tarvitsemme murrosta ajattelutavassamme. Se ei tule pakon sanelemana, mutta arvojemme tulee muuttua. Jokainen meistä tietää, että nykyiset varat eivät riitä, vaan niitä on järkevästi jaettava. Rehellinen tilannearvio koulutuspolitiikasta ja vilpiton parannuksenhalu asioihin antavat tukevan rakenteen myös aikuisopiskelijoille. Jokainen kansanedustaja tietää, että työpaikat, joita olemme halunneet säilyttää, eivät säily nykyisellä menolla. Tämä koskee myös koulutusta. Lamasta puhuminen ja jauhaminen lamauttaa kansan. Monet ovat turvattomia ja epävarmoja. Suvaitsevaisuutta tarvitaan ja lähimmäisenrakkautta muitakin kuin itseä kohtaan.

Tänä päivänä on ihmisiä, jotka ovat menettäneet kaiken. Meidän tulisi osoittaa sellaisia ihmisiä kohtaan ymmärtämystä ei vain sanoissa vaan myös teoissa. Olen huolissani siitä, osaavatko ahdinkoon joutuneet hakea apua ongelmiinsa oikeista paikoista. Henkiset arvot ovat alemmalla tasolla kuin antiikin aikana. Nyt kun rahat ovat vähissä, tarvitaan uutta ajattelutapaa. Ei kehitys voi kulkea jatkuvasti aineellisissa asioissa ja pääoman ehdoilla.

Työttömille on esimerkiksi aikuiskoulutuksen kautta luotava mahdollisuus ihmisarvon säilyttämiseksi ja uuden työpaikan saamiseksi. On valitettavaa, että uusi työttömien luokka on, ikävä kyllä, syntynyt jäädäkseen. Miten palaetaan ihmisten itsekunnioitus? Ei ainakaan sillä, että tingimme koulutuksesta. Tulontasausta on toteutettava ja oikeudenmukaisuuspelisääntöihin pitää luoda uutta. Kun nipistetään, pitäisi nipistää muiltakin kuin työttömiltä ja niiltä,

jotka haluavat kouluttaa itseään uuteen ammat-
tiin.

Me elämme monessa mielessä pysähtymisen aikaa maassamme. Monet arvot ovat muuttuneet, ja joudumme niin yksilöinä kuin yhteiskunnallisestikin ponnistelemaan arvomaailmamme puolesta ja olemaan valmiita tinkimään monista asioista. Onko meillä kasvoton yhteiskunta, sopii kysyä. Elämmekö aukottomassa yhteiskunnassa vai löytyykö tilaa työttömille, vammaisille, velkaloukussa oleville lähimmäisillemme?

Kun maalliset tukirakenteet romahtavat ja uhkakuvat ympärillämme kasvavat, tukea haetaan henkisistä arvoista. Pientä ihmistä ei pidä unohtaa. Jokaisen ihmisen on saatava kokea olevansa tärkeä. Eduskunnan on syytä pohtia, mitä voisimme tehdä vaikeuksissa oleville. Kysymys onkin siitä, että erilaisuudestamme ja täysin vastakkaisista mielipiteistämme huolimatta meidän tulisi kantaa vastuuta maamme tulevaisuudesta. Osalla ihmisiä menee hyvin, mutta toisilla naru tuntuu kiristyvän tosi tiukalle. Itsekkyys on kovassa kurssissa ja lähimmäisenrakkaus on hukassa. Elämäntavan on muututtava yhteiskunnassamme. Väärät asenteet vallitsevat ja mielikuvat ovat ihmisillä vääristyneet.

Totutuista eduista luopuminen ei käy helposti. Mielestäni, ja kuten myös sivistysvaliokunnan oppositioryhmä on todennut, ei ole oikein, että tällä hetkellä kiristetään aikuisopintorahan osalta. Esimerkiksi huoltajakorotus on ollut keskeinen ja merkittävä taloudellinen tuki yksinhuoltajille, ja sen poistamista emme voi hyväksyä. Hallituksen on ryhdyttävä jo nyt pikaisiin toimenpiteisiin, että voisimme toimia aivan päinvastoin, ja tekemään päätöksiä, miten selvittää tästä työttömyyden aikakaudesta. Mielestäni me emme selviä siitä sillä, että aikuisten opiskelumahdollisuuksia supistetaan.

Hallitus esittää jälleen kerran opintotukilain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimassaolon jatkamista vuodeksi 1994. Aikuisopintotuen leikkaaminen on edelleenkin sekä koulutus- että työvoimapolitiisesti väärä ratkaisu. Kuten sivistysvaliokunnan vastalauseessa on todettu, supistukset aikuisopintotuessa ovat johtaneet ja tulevat johtamaan siihen, että omaehtoinen aikuisopiskelu on vähentynyt ja vastaavasti tarve työvoimakoulutukseen lisääntynyt. Aikuisopintotuki lisää koulutushalukkuutta ja sosialidemokraattien mielestä on parempi vaihtoehto kuin työttömyysturva. Aikuisopiskelu on todellinen työllistymistä auttava keino. Omaehtoinen aikuisopiskelu on yhteis-

kunnalle edullisempi ratkaisu kuin työvoimapolitiittinen koulutus. Siitä varmasti hallituspuolueiden edustajatkin voivat olla samaa mieltä.

Sivistysvaliokunnan oppositioryhmä on sitä mieltä, että aikuisten koulutukseen liittyviä opintoetuja pitää tarkastella kokonaistaloudellisesti tässä valtionalouden tilanteessa ja aikuisopiskelijoille on turvattava tuen jatkuvuus.

Nyt käsitellyssä oleva esitys merkitsee huoltajakorotuksen ja opintolainojen korkotuen poistamista myös muilta kuin korkeakouluopiskelijoilta. Tätä sosialidemokraattinen sivistysvaliokuntaryhmä ei voi hyväksyä, joten tulemme-kin esittämään lain kolmannen käsittelyn yhteydessä hylkäämistä.

Arvoisa puhemies! Pitkäjänteinen koulutuspolitiittinen ohjelma voi antaa Suomelle uskottavuutta ja pelastaa maamme koulutuslamasta. Esitän toivomuksen, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimenpiteisiin kokonaisvaltaiseksi koulutuspolitiikan uudelleenarvioimiseksi ja koulutuksen arvon saamiseksi sille sijalle, joka on tärkeimpiä arvoja maassamme ja koko maailmassa.

Ed. Pokka merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Gustafsson: Arvoisa herra puhemies! Mielestäni ed. Tykkyläinen kiinnitti aivan oikein olennaiseen asiaan huomiota todetessaan, että nämä leikkaukset aikuisopintotuessa johtavat siihen, että omaehtoisesta aikuiskoulutuksesta siirrytään kalliimpaan työvoimakoulutukseen.

Ed. Tykkyläistä kuunnellessani muistui mieleen jonkun edustajakollegan käyttämä ilmaisu siitä, että Ahon hallitus on aivokuollut. Tässä voi olla vähän liioittelua, ja itse välttäisin tämän tyyppistä ylisanoilua, mutta kyllä tämäkin hallituksen säästö päätös kuvaa tällaista hyvin mekaanista ajattelutapaa, mihin Ahon — Viinosen hallitus on syyllistynyt ja sortunut. Ei ajatella loppuun asti tehtyjä säästö päätöksiä.

Toisekseen käsitellyssä olevaan hallituksen esitykseen liittyy taas kertaalleen se, että ammattiyhdistysliike on syrjäytetty näitten merkittävien aikuisten opintotuen leikkausten käsittelyn osalta. Se, mikä minusta on hyvin vakavaa, on se, että hyvin lyhyellä aikajänteellä jatkuvasti tuodaan epävarmuutta aikuisten omaehtoiseen opiskeluun. Minusta nyt jos koskaan pitäisi luoda aikuisillekin sellainen luja usko ja optimis-

mi tulevaisuuteen, että tietyllä yhteiskunnan tuen tasolla voidaan hakeutua opiskeluun eikä niin, että koko ajan pelätään, mistä se hallitus taas kouraisee pois.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotukset laeiksi tekijänoikeuslain ja tekijänoikeuslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen 2 momentin muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 211/1992 vp

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Hallituksen esitys n:o 22 laiksi eräistä poikkeuksista papiston erioikeuksiin

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Ed. V. L a u k k a n e n : Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräistä poikkeuksista papiston erioikeuksiin on mielenkiintoinen lakiesitys, mutta haluaisin kuitenkin ensin tehdä yhden periaatteellisen huomautuksen liittyen tämän lakiesityksen käsitteeseen ja siihen, että seuraavassa hallituksen esityksessä käsitellään kirkkolain kokonaisuudesta.

On kiistatonta, että voin osallistua tähän käsittelyyn, mutta sitä vastoin pidän todella merkittävänä sitä, että on sellainen jyrkkä rajanveto, jonka mukaan evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuulumattomat eivät voi osallistua valtiopäiväjärjestyksen 61 §:n nojalla kirkkolain käsitteeseen. Tämä on minusta aivan käsittämätöntä

sen takia, että näin muodollisin kriteerein ei pitäisi sananvapautta rajoittaa varsinkaan eduskunnassa, jossa säädetään sentään lakeja, jotka koskettavat välillisesti tai välittömästi koko kansaa, ja näin myös on tietysti kirkkolain kohdalla. Myös se, että tämä keskustelumahdollisuus puuttuu, tarkoittaa sitä, että tästä eduskunnasta vain 160 kansanedustajaa saa osallistua kirkkolakiin liittyvään keskusteluun, vaikka papiston erioikeuksia koskevaan keskusteluun saavat osallistua kaikki 200, puhemiestä tietysti lukuun ottamatta.

Tämä on minusta merkittävä, koska tässä näkyy oikeastaan varsin kirpeällä tavalla, kuinka tässä yhteiskunnassa joillakin äärimmäisen muodollisilla kriteereillä rajataan sananvapautta ja suljetaan sitä ehkä virkistäväkin keskustelua, mitä evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuulumattomat voisivat tuoda lisänä tähän keskusteluun. En edes ymmärrä perimmäistä tarkoitusta, mikä tässä on, koska uskoisin, että esimerkiksi kehitysytistyöministeri Kankaanniemi tai monet muut voisivat ottaa mielellään osaa tähän keskusteluun.

Mitä tulee itse lakiesitykseen papiston erioikeuksista, pidän välttämättömänä todeta, että tämä ei ole suinkaan mikään juridinen asia tai tyypillinen lakiasia, vaan tätä asiaa täytyy tarkastella tietysti siitä näkökohdasta, mikä papiston merkitys todella on ja mikä on viitekehys, missä tästä puhutaan. Näin ollen tulkinta-argumentaationa täytyy olla jotakin muuta kuin tällainen lakoninen hallituksen esitys. Itse lähtisin mielelläni, vaikka kirkkoon en kuulukaan, kirkkolain 1 §:n ajatuksesta, jossa todetaan (Ed. Vähänäkki: Ei saa puhua, kun ei kuulu kirkkoon!) — ed. Vähänäkki, tämän te toki sallitte — että kirkon tunnustuksena ovat asiat, jotka on tunnustuskirjassa esitetty ja kirkko ”pitää tunnustuksen korkeimpana lakina sitä näissä tunnustuskirjoissa selvästi lausuttua järkähtämätöntä totuutta, että Jumalan pyhä sana on ainoa ohje, jonka mukaan kaikkea oppia kirkossa on tutkittava ja arvosteltava”. Siis voimassa olevan kirkkolain mukaan sanotaan, että todellakin on järkähtämätön totuus, että ”Jumalan pyhä sana on ainoa ohje, jonka mukaan kaikkea oppia kirkossa on tutkittava ja arvosteltava”. Näin ollen, kun mietimme evankelis-luterilaisen papiston asemaa on selvää, että lähtökohdaksi on otettava Jumalan pyhä sana.

Mutta aivan lyhyesti haluaisin myös, arvoisa herra puhemies, arvioida sitä, miten tämä papisto, jolla nyt siis on erioikeuksia, on selviytynyt

tehtävistään ja kirkko ylipäättänsä, jotta voisimme paremmin arvioida, onko edes mitään mieltä tällaisessa asetelmassa, että eduskunnassa päätehtään tällaisista asioista, koska olen aivan vakuutunut siitä, että kirkollekin olisi paljon terveellisempää, että kirkko olisi kokonaan erotettu valtiosta ja tällaisia papiston erioikeuksiin kuuluvia asioita tulevaisuudessa ei lainkaan tuotaisi eduskuntaan. En voi ymmärtää, minkä takia ne tänne tuodaan.

Tässähän olisi minusta hyviä aineksia käydä periaatteellista keskustelua siitä, miksi papiston erioikeudet ratkaistaan tällaisessa eduskunnassa, jossa Jumalan sanaa hyvin vähän viljellään ja siihen paneudutaan. Minusta oikea paikka olisi jokin aivan muu.

Mutta lähtisin tästä kuitenkin, että kirkolla on tietysti papistonsa kautta valtava vastuu. On selvää, että tulisi tehdä parhaansa, että nämä tehtävät voisivat toteutua. Siinä mielessä ainakin periaatteessa voitaisiin ajatella tällaisten erioikeuksien myöntämistä jatkossakin ja siten esimerkiksi hylätä tämä laki, onhan niin valtavan tärkeästä asiasta kyse, jossa nämä papit toimivat.

Mutta voin kuitenkin todeta, että papiston muodolliset mahdollisuudet toimia eivät oikeastaan ole riittäviä, jos katsomme niitä hedelmiä, niitä tuloksia, joita on saavutettu. Vuonna 91 kirkon palveluksessa oli noin 18 000 työntekijää, joista 1 700 oli pappeja ja lehtoreita. Kirkon viime vuoden tulot olivat noin 4,5 miljardia markkaa, ja niistä yksistään verotulot olivat 3,3 miljardia markkaa. Näkisin siis, että papistolla on jo muutoinkin, vaikka näitä erioikeuksia ei olisikaan, valtava potentiaali ja mahdollisuus ainakin talouden puolesta hoitaa näitä Suomen kansan asioita.

Mutta jos hieman mietimme sitä, kuinka tässä on onnistuttu tällä suurella kapasiteetilla, niin uskoisin, että tulee jotenkin sellainen yllättävä ajatus mieleen, että jos papistolta poistettaisiin kaikki erioikeudet ja poistettaisiin myös aika pitkälle näitä palkkaoikeuksia, niin voisi kääntyä yllättävästi niin päin, että tulokset olisivat parempia kuin ne kaikkine näine erioikeuksineen ovat.

Tätä kantaa voisin lyhyesti perustella sillä, että esimerkiksi vuonna 51, jolloin varmasti näitä miljardeja ei viljelty kirkolle, kansasta 54 prosenttia uskoi, että kaikki ihmiset herätetään kuolleista ja toisille seuraa iankaikkinen elämä ja toisille kadotus. Vuonna 90, kun suoritettiin uusi tutkimus, saatettiin todeta, että Pohjoismaat ja

Suomi niiden mukana ovat maailman maallistuneimpia alueita ja vain 21 prosenttia enää uskoo siihen, että kaikki ihmiset herätetään kuolleista ja toisille seuraa iankaikkinen elämä ja toisille kadotus.

Vastaavasti tuoreessa tutkimuksessa on voitu käsitellä sitä kysymystä, kuinka paljon Suomen kansassa ylipäättänsä enää uskotaan näihin asioihin, joiden puolesta papisto on vuosikymmenet ja jo varmasti vuosisadan tehnyt ikään kuin voimallisesti työtä kaikkine erioikeuksineen. Tästä käy selvästi ilmi pohjoismaisessa vertailussa, että Suomessa enää 65 prosenttia väestöstä uskoo Jumalaan, 44 prosenttia uskoo kuoleman jälkeiseen elämään ja 27 prosenttia paholaiseen. (Ed. Riihijärvi: Se on inhimillistä tutkimusta!) Ylösnousemiseen kuolleista uskoo 37 prosenttia. Nämä asiat sanon nyt varmuuden vuoksi. Nämä ovat siis Raamatun mukaan tosiasioita, joihin pitäisikin uskoa. Sitä vastoin jälleensyntymiseen, joka tietysti Raamatun valossa on täysin jumalaton ja väärä oppi, Suomessa vastaavasti uskoo 24 prosenttia eli pohjoismaisittain eniten.

Arvoisa herra puhemies! Tällainen lyhytkin tarkastelu osoittaa, että minun mielestäni papisto on äärimmäisen huonosti onnistunut siinä perimmäisessä tehtävässään, joka nykyisen kirkkolain mukaan heille kuuluu. (Ed. Riihijärvi: Lukekaa papiksi, niin paranee!) Siltä osin vielä haluaisin sanoa vain yhden toteamuksen: 60-luvun alussa vielä tähän kirkkoon kuului 95 prosenttia kansasta, nyt enää 86 prosenttia. En voi tätä oikein ymmärtää.

Jos ottaisin vertauskuvan, niin Jeesushan sanoi, että teki seuraajistaan ihmisten kalastajia. Papiston tehtävänä olisi tietysti ihmisten kalastaminen, että ihmiset voisivat löytää iankaikkisen elämän. Ajatellaanpa, että inhimillisesti tuettaisiin esimerkiksi jotakin kalastusaluksia ja kalastusteollisuutta harjoittavia yrityksiä 3,3 miljardilla vuodessa verorahoilla ja nämä kalastus- alukset vuodesta toiseen aina lähtisivät merelle, ja kun ne tulisivat takaisin, niin saalis olisi aina vain pienentynyt. Minusta tämä on käsittämätön kehitys, mitä tässä on tapahtumassa, ja sen takia tähän asiaan papiston asemasta ja heidän erioikeuksistaan pitäisi todella vakavasti puuttua.

Aivan lopuksi haluaisin todella sanoa, että ensiksikään tästä ei pitäisi päättää eduskunnassa, joka ei suinkaan edusta mitään erityistä osaamista Jumalan sanaan liittyvissä asioissa; nämä asiat eivät kerta kaikkiaan kuuluisi eduskuntaan. Toisaalta täytyy tietysti nähdä, että

papisto sinänsäkin on käsitykseni mukaan suurin ja vakavin este sille, että ihmiset voisivat löytää elämänsä perimmäisen tarkoituksen. Vaikka muodollisesti ajattelemme, että papisto palvelee juuri sitä, että tämä kansa ei elä hengellisessä pimeydessä, niin itse asiassa on tapahtunut päinvastainen asia ja tämä kansa nimenomaan elää syvässä hengellisessä pimeydessä ja on ottanut ikään kuin jumalakseen uskonnon. Uskonnota on tullut ikään kuin Jumalan korvike, vaikka yksikään uskonto ei voi ketään pelastaa.

Enkä voi olla sanomatta, että ed. Aittoniemi täällä aina, kun täällä puhutaan hengellisistä asioista, systemaattisesti puhuu siitä, kuinka uskonnon varjolla ja uskonnon nimissä on tehty hirvittävästi pahaa. (Ed. Aittoniemi: Enemmän kuin minkään!) — Niin, näin ed. Aittoniemi aina sanoo. — Tässä pitäisi nähdä, että juuri tästä onkin kysymys. Ed. Aittoniemi, ei ole ainoastaan käyty sotia uskonnon varjolla, vaan tänä päivänä uskonto muodostaa suurimman esteen ja muurin sille, että ihmiset voisivat omassa henkilökohtaisessa elämässään löytää elämän perimmäisen tarkoituksen ja kohdata Jeesuksen henkilökohtaisena Vapahtajanaan. Sen sijaan tämä papisto kaikkinä erioikeuksineen tarjoaa ihmisille sellaisen uskonnollisen huumaannuttavan unen, josta he eivät herää ennen kuin helvetissä.

Tämä on siksi niin vakavaa, että todella haluaisin, että eduskunta vähän ryhdistäytyisi ja tekisi päätöksiä, joilla kirkko ja valtio kokonaisuudessaan irrotettaisiin toisistaan ja samalla nämä 3,5 miljardin veromarkat voitaisiin käyttää johonkin muuhun, koska olen vakuuttunut siitä, että ei Paavalikaan aikoinaan ollut kerjäämässä julkisia varoja toimintaansa, vaan toimi ennen kaikkea uskon varassa.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Ilmeisesti ed. V. Laukkanen oikein kerjasi vastauspuheenvuoroa, että hän saisi jonkinlaisen uskonnollisen päätöksen tähän saliin. Mutta minä muistan Raamatussa sanotun, että ”alkää tuomitko, ettei teitä tuomittaisi”. Nyt ed. Laukkanen tuomitsi tämän salin täysin tiedottomaksi uskonnollisista ja sielun asioista. Minä sanoisin näin, että kyllä kai täällä salissa nyt jonkinlaista uskonnollista näkemystä löytyy, vaikkei minun taholtani, niin ainakin muiden, tuollaisten hiljasteltujen ihmisten taholta, muidenkin kuin ed. Laukkanen taholta. Kaiken lisäksi hänhän ei kuulu itse kirkkoon ollenkaan. En ole varma

tästä, mutta ainakin hän on kuulemma kristillisestä liitosta eronnut, mikä jo näyttää konkreettisesti, että hän on halunnut etäännyä Vapahtajastaan, kun hän on tämmöisen syvällisesti ajattelevan kristillisen puolueenkin jättänyt.

Minä sanoisin, ed. Laukkanen, että alkää arvostelko tämän salin uskonnollisia vakaumuksia. Me olemme tavallisia suomalaisia ihmisiä. Vaikka emme aina kajotakaan sitä uskonnollista näkemystämme ja tuomiota ja tämän tyyppisiä täällä salissa, kyllä me omasta uskonnostamme täällä kaikki vastaamme.

Ed. R i i h i j ä r v i : Herra puhemies! Minä ihmettelen, kun ed. V. Laukkanen kannattaa järjestynyttä yhteiskuntaa, että hän ei kuitenkaan kannata järjestynyttä kirkkoa laitoksena, jolla on tietysti virkoja. On tosiasia, että papistolla on ollut privilegioita. Nyt niitä puretaan viimeisiäkin. Ei varmastikaan tämä, että papit ovat saaneet palkkaa työstään, ole ollut ollenkaan sen huonompi asia kuin se, että asianajajat saavat palkkaa työstään. Jos ajatellaan pappien koulutusta ja asianajajien koulutusta, niin koulutus on akateeminen loppututkinto. Kuitenkin jos ajatellaan sitten niitä tuloja, niin kyllä minä ainakin olen huomannut, että tuomarit ja asianajajat hyötyvät hyvin paljon enemmän mm. kuolinpesistä kuin pappi, joka hoitaa sen asian virkansa puolesta, mutta asianajaja jatkaa kuolinpesän hoitamista niin kauan, kuin siellä markkoja riittää.

Minun mielestäni oli aika lailla väärämielistä koko puhe, mitä ed. V. Laukkanen kohdisti papistoon ja Suomen kirkkoon. En ollenkaan kiistä, etteikö parannukseen olisi varaa meillä kansalaisina ja myöskin kirkkona, mutta väärin on näin ylimalkaisesti vain tuomita, kuten ed. V. Laukkanen puheenvuorossaan teki.

Ed. V. L a u k k a n e n : Arvoisa herra puhemies! En missään tapauksessa halunnut tuomita mitään, vaan halusin arvostella, ja siihen on Jumalan sanankin mukaan oikeus. Toisekseen sana sanoo, että ”hedelmistään puu tunnetaan”, ja tarkastelin hieman niitä hedelmiä. Ed. Aittoniemelle: Tässä ei siis ole kysymys tuomitsemisesta.

Mitä sitten, ed. Riihijärvi, tulee papistoon, haluan nyt puhua siitä papistosta, josta Jeesuskin sanoi, että ”te kyykäärmeet sikiöt”. On siis sellaisia pappeja, jotka eivät ole lainkaan uudestisyntyneitä. He ovat vain vallanneet papin viran ja aseman niillä inhimillisillä maallisilla keinoil-

la, jotka nykyinen kirkko sallii. Näiden pappien osalta kukaan ei ole antanut niin ankaraa tuomiota kuin Jeesus itse, koska hän näki sen, että vakavinta ja pahinta on juuri se, että Jumalan nimissä ja tällaisen uskonnollisuuden kaavussa harjoitetaan mitä tahansa. Jeesushan sanoi, että "te olette päältä kuin valkeaksi kalkitut seinät, mutta sisältä te olette täynnä pahuutta ja kuolleita luita".

Halusin puuttua tähän asetelemaan sen takia, että meidän täytyisi nähdä, että uskonto on tullut ikään epäjumalaksi ja kuitenkin uskonto ei pelasta yhtäkään ihmistä, vaan Raamattu sanoo: "Ei ole annettu ihmisille mitään muuta nimeä, jossa he voisivat pelastua, kuin Jeesus." On yksi asia tuntee henkilökohtaisesti Jeesus ja antaa hänelle elämänsä, ja toinen asia on olla vaikka viiden uskontokunnan kannattaja, mikä ei siis todellakaan pelasta ketään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

12) Hallituksen esitys n:o 23 kirkkolaiksi

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Huomautan valtiopäiväjärjestyksen 61 §:n säännöksestä, jonka mukaan muut kuin evankelis-luterilaiseen uskontunnustukseen kuuluvat eivät saa ottaa osaa kirkkolain käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. A l a r a n t a : Herra puhemies! Aluksi haluaisin lyhyesti pappina kommentoida ed. V. Laukkasen äsken käynnistämää keskustelua. Rohkenen sen tehdä, kun olen ollut sekoittamassa kirkon asioita vain 12 kuukautta tähänastisesta elämästäni ja yrittänyt viihtyä eduskunnassa vähän pitempään kuin ed. V. Laukkanen näyttää julkisen kannanottojensa perusteella viihtyvän.

Kyllä minusta, ed. V. Laukkanen, ette ole aivan paras edustaja puhumaan eduskunnassa sananvapauden rajoittamisesta. Mielestäni te

olette eduskuntakaudellanne aika vapaasti soveltanut tässäkin salissa sananvapauden periaatetta. Niin teitte äskeisessäkin puheenvuorossanne, kun käsiteltävänä oli papiston erioikeuksien poistamista koskeva lakiesitys. (Ed. V. Laukkanen: Mutta enää en saa puhua!)

Siihen valtiopäiväjärjestyksen pykälään liittyen, mihin arvoisa herra puhemieskin äsken viittasi, haluan sanoa omana käsityksenäni, että vaikka sitä on eduskunnassa vuosien varrella paljon arvosteltu, kuten ed. V. Laukkanenkin äsken, etteivät kaikki kansanedustajat voi osallistua kirkkolain käsittelyyn, niin itse olen kyllä pitänyt sitä säännöstä aina loogisena siinä mielessä, että kirkon jäsenet päättävät kirkon asioista. Jos haluaa tulla päättämään kirkon asioista, voi liittyä kirkon jäseneksi.

Ymmärrän, että asiaa voidaan tarkastella toisestakin näkökulmasta, mutta voimme olla kaikki nyt iloisia siitä, että juuri tämä kirkkolakiuudistus jota lähetetään nyt valiokuntakäsittelyyn, poistaa tämän ongelman. Lakiesityksen perusteluissahan on todettu, että luterilainen kirkko on antanut myönteisen lausuntonsa siitä, että valtiopäiväjärjestyksen 61 § voidaan kumota, kun nyt käsittelyyn tuleva historiallinen kirkkolakiuudistus ensin toteutuu.

Tässähän on historiallista se, että nyt vanha kirkkolaki jaetaan kahteen osaan: varsinaiseen kirkkolakiin, jonka käsittelee eduskunta, ja kirkkojärjestykseen, joka jää kirkon oman hallinnon ja päätöksenteon varaan.

Tällä uudistuksella on pitkä historiakin. Perusteluista ilmenee, että alku on oikeastaan vuoden 1977 kirkko ja valtio -komitean mietinnössä, joka suositteli jo tällaista jakoa. Tämä jako on varmasti aivan oikea ja kannatettava, ainakin siinä mielessä kannatettava, että se yksinkertaistaa ja selkeyttääkin kaikkien eri tahojen työtä. Siinä on myös oikeaa ja perusteltua se, että tämän uudistuksen jälkeen kirkko itse hoitaa omat sisäiset asiansa. Nämä keskustelut voivat olla sikäläkin historiallisia tässä talossa, että ne jäävät viimeisiksi. Hengelliset asiat poistuvat eduskuntakäsittelystä, ja sillekin on omat perustelunsa.

Henkilökohtaisesti pidän kuitenkin harmillisena sitä, että tämä hyvin oleellisella tavalla höllentää kirkon ja valtion suhteita, ja ajattelen siis aivan päinvastoin kuin ed. V. Laukkanen. Tähän höllennykseen, jopa kirkon ja valtion kokonaiseen eroonkin toisistaan, on pyritty muuallakin kuin kristillisessä liitossa. Siitä on puoluekokouspäätöksiä. Ymmärrän, että se on monien poliittisten ryhmien tavoitteena jatku-

vastikin. Itse kuulun niihin Suomen kansalaisiin, jotka arvostavat kirkon ja valtion kiinteitä ja kitkattomia suhteita. Ne tuovat turvallisuutta yksityisen kansalaisen uskonnon harjoitukseen, joka voi tapahtua tavallaan kahden kuoren sisällä, niin kuin siitä on sanottu, sekä kirkollisen että maallisen esivallan suojassa.

Suhteet eduskunnan ja kirkon välillä ovat mielestäni olleet ihmeellisen vähäiset. Niinä kymmenenä vuotena, jotka olen itse ollut tässä talossa, olen ihmetellyt sitä, että kirkko on omalta taholtaan näitä suhteita kyllä hoitanut luvattoman huonosti. Esimerkiksi Helsingin hiippakunnan edellinen piispa Samuel Lehtonen vieraili täällä eduskunnassa kerran piispantarkastuksen yhteydessä. Meitä oli siellä muutamia edustajia paikalla. Piispat ovat arkkipiispan johdolla tuoneet joskus joitakin vetoomuksia tänne, viimeksi uuden raamatunsuomennoksen kaikille kansanedustajille. Nämä yhteydenpidot ovat sattumanvaraisia ja aivan riittämättömiä. Kirkko olisi voinut tehdä tässä enemmän ja tietysti eduskuntakin olisi voinut tehdä tässä asiassa vähän enemmän. Mehän olemme harvalukuisena joukkona osallistuneet valtiopäivien avajaisjumalanpalvelukseen ja itsenäisyyspäivän jumalanpalvelukseen, mutta ne ovat myöskin vähäisiä yhteydenpitoja.

Suhteitten outoudesta, jolla on varmasti ollut omat vaikutuksensa tähän kehityssuuntaan, minin nyt yhdessä kirkon kanssa eduskunta kulkee, kertoisin pari esimerkkiä. Kun olin tuore kansanedustaja, minulta moni edustaja kyseli, mikä se on se tuomiokapituli. Mietin silloin, mitä ajateltaisiin kansanedustajasta, joka kyselisi, mikä se on se lääninhallitus. Toinen esimerkki on eduskunnan sosiaalivaliokunnasta, joka vuosittain käsittelee työnantajien sosiaaliturvamaksut. Muistan, kun viime vaalikaudella valiokunnan jäsenenä kyselin, eikö täällä kuunnella yhtä suurta työnantajaryhmää eli kirkkoa. Valiokunnassa puheenjohtajakin taisi ihmetellä ääneen, miten sitä voi kuunnella, kuka pappi tänne kutsuttaisiin. Ei oltu siis perillä kirkon hallinnosta sen vertaa, että olisi tiedetty, mikä on se virallinen elin tai paikka, josta kirkon asiantuntijat voidaan kutsua. Eduskunta teki sikäli historiaa viime vaalikaudella, että kirkkohallituksen edustajia on sen jälkeen kuunneltu tämän lain käsittelyn yhteydessä ihan niin kuin kuntatyönantajan edustajia ja muitakin asiaan kuuluvia tahoja.

Lakiesitys siis vie kehitystä sellaiseen suuntaan, että nämä tahot, kirkko toisaalta ja valtio

toisaalta, etääntyvät toisistaan. Täällä on vain yksi yksityiskohta, jossa tämä kehitys on päinvastaista. Lainkäytön osalta uudistus tarkoittaa sitä, että virkarikosasiat siirtyvät tuomiokapituleilta yleisille alioikeuksille. (Ed. Aittoniemi: Se on ihan oikein!) Tämä muutos on — aivan niin, ed. Aittoniemi — minunkin mielestäni perusteltu, mutta siis poikkeus lain yleislinjasta.

Kirkolle jää kyllä vielä siteitä muuhun yhteiskuntaan. Kirkko hoitaa edelleen hautausmaat, osan väestökirjanpidosta, paljon kulttuurihistoriallisia tehtäviä jne. Tasavallan tulevakin presidentti nimittää piispat. Kirkolla säilyy myös verotusoikeus. Mutta Esko Ahon hallitus jää historiaan hallituksena, joka luopui kirkon hallitsemisesta, kun nykyisen kirkkolain 15 §:n 1 momentti jää pois uudesta kirkkolaista. Sen mukaan ”kirkon ylin hallitus koko maassa on valtakunnan hallituksen asia”. Kirkolliskokoukseen valitaan tulevaisuudessakin valtioneuvoston määräämä edustaja, kuten nytkin tapahtuu.

Herra puhemies! Eduskuntahan ei voi muuttaa kirkkolakiehdotusta, ja sikäli evästysskeskustelu on tietysti vähän turhaa. Mutta jos valiokunnat haluavat ilmaista mielipiteitään, ne voivat sen tehdä, ja siksi kiinnittäisin vielä lyhyesti huomiota muutamaankin lakiesityksen yksityiskohtaan.

Suuri periaatteellinen asia on se, että Ahvenanmaan seurakunnat säädetään nyt yksikieliseksi, mikä käytännössä merkitsee sitä, että ne tulevat olemaan ruotsinkielisiä. Lakiesityksen perusteluissa todetaan kyllä, että säännös antaisi mahdollisuuden perustaa suomenkielinen seurakunta Ahvenanmaalle. Onkohan tämä perustelu ”susi lammasten vaatteissa”? Käsittäisin, että Suomessa on mahdollista perustaa suomenkielisiä seurakuntia nykyäänkin ilman, että kirkkolaissa on tällainen momentti, jonka mukaan ”Ahvenanmaan maakunnan alueella seurakunnat ovat yksikielisiä”. Arvostan Suomen kaksikielisyyttä ja olen ollut koko ajan myös ns. pakkoruotsin kannattaja, mutta tässä pyytäisin eduskunnan kiinnittämään huomiota siihen, että mennään nyt tästä kaksikielisyydestä tällä tavalla yksikielisyyteen päin. Itse en voi pitää sitä perusteltuna, koska Ahvenanmaakin on Suomea.

Eräs kummallisuus liittyy edellä jo mainittuun tuomiokapituliin. Lakiesityksen 19 luvun 3 §:n mukaan ”tuomiokapitulin tekemään vaali- tai virkaehdotukseen kohdistuvan oikaisuvaatimuksen käsittelemiseen tulee täysilukuisen tuomiokapitulin lisäksi osallistua kahden apujäse-

nen, joista toinen on pappi ja toinen lakimies". Siis kun tuomiokapituli on ensin tehnyt esimerkiksi papin vaalista virkaehdotuksen, asettanut kolme hakijaa vaalisijoille, ja joku, esimerkiksi joka ei ole päässyt vaalisijoille, haluaa tästä valittaa, niin nykyään tämä oikaisuvaatimus tehdään valtioneuvostolle. Uuden ehdotuksen mukaan valituksen käsittelee tuo sama tuomiokapituli vain siten, että se on täydennettynä kahdella apujäsenellä. En oikein jaksa itse uskoa siihen, että päätös voisi tuomiokapitulissa muuttua, koska kapitulin jäsenetkin ovat vain tavallisia ihmisiä ja luultavasti arvostavat omia päätöksiään eivätkä kovin lyhyellä ajalla tee samassa asiassa poikkeavaa päätöstä. Oikeampi valitusviranomainen olisi ehdottomasti valtioneuvosto. Kirkkolain uudistamiskomitea oli tästä asiasta erimielinen, mutta enemmistö oli esityksen mukaisen menettelyn kannalla.

Kirkolliseen äänioikeuteen tulee myös se muutos, että sen ehtona ei ole enää konfirmaatio, pelkästään kirkon jäsenyys. Tästä on melko tuore kirkolliskokouksen toisenlainenkin yksimielinen päätös.

Tämän lain myötä maailma muuttuu myös sellaiseksi, että haudassakaan ei saa enää olla rauhassa. Tässä siis luovutaan ns. ainaishautapaikoista ja oikeus haudata luovutetaan vain määräajaksi. Siinä kirkkojärjestyksessä, joka jää kirkon sisäiseen päätöksentekoon, tämä aika on määritelty enintään 50 vuodeksi. Tästä ei synny suuria käytännön ongelmia. Asia onkin enemmän periaatteellinen. Joitakin ihmisiä häiritsee se, että samalle "tontille" tulee myöhemmin joku tuntematon vaeltaja. Nykyisinkin hautapaikka voidaan käyttää uudestaan jo 25 vuoden kuluttua, kun maa on tehnyt tehtävänsä ja ottanut kokonaan lainansa takaisin, mutta yleensä samalle paikalle haudataan saman suvun jäseniä. Tiedän, että moni ihminen haluaisi edelleenkin varata ainaishaudan, mikä on tämänkin jälkeen poikkeustapauksissa mahdollista.

Pari vuotta sittenhän vietettiin Kyösti Kallion traagisen kuoleman 50-vuotisjuhlaa ja Nivalan kirkossa oli silloin kaunis muistojuhla. Sitä olisi ollut vaikea jatkaa kirkkomaalla juhlan jälkeen, jos uusi kirkkolaki olisi ollut jo voimassa ja Kyösti Kalliollakaan ei olisi ollut enää hautapaikkaa. Siellä olivat mm. eduskunnan silloinen puhemies ja pääministeri osoittamassa kunnioitusta Kyösti Kalliolle.

Tarpeellisen järjestyksen ja ns. hautarauhan laki toteutuessaan kyllä turvaa, koska hautaoi-

keuden haltija voi luovuttaa oikeuden vain seurakunnalle.

Arvoisa puhemies! Tämän uudistuksen myötä siis eduskunta vapautuu käsittelemästä kirkon oppia ja hengellistä toimintaa koskevia säännöksiä, joissa kirkon käytännössä jo pitkään vallinnut itsenäinen päätösvalta tulee nyt myös lain kirjaimeksi ja samalla nykyistä joustavammaksi. Kuten eilisen ja tämän päivän uutiset kertovat, Suomen evankeli-sluterilainen kirkko jatkaa samalla linjalla, kun se pyrkii omilla hallinnollisilla toimilla lähentämään kirkkoa ja sen jäseniä keskenään karsimalla turhaa hallintoa ja painottamalla kirkon ja seurakuntien varsinaista toimintaa. Siinä mielessä toivon, ettei kirkko unohtaisi kokonaan myöskään eduskunnassa olevia jäseniään, vaan rakentaisi yhteistyötä nykyistä tiiviimmäksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

13) Ed. Rinteen lakialoite n:o 12 laiksi edustajan-palkkiosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 14) ja 15) asiasta.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Ed. Kääriäisen nimissä oleva lakialoite herättää muutamia kysymyksiä.

Ensiksikin ihmettelen, mikä kepun nyt on herättänyt. Vastikään tätä asiaa on käsitelty eduskunnassa pariinkin otteeseen ja kepun kansanedustajat ovat torjuneet sen molemmilla kerroilla, ensin vuoden 93 budjetin käsittelyn yhteydessä, jolloin tein valtiovarainvaliokunnassa esityksen: "Valiokunta edellyttää, että kansanedustajien lomarahasta luovutaan vuodesta 93 alkaen." Silloin tätä esitystä ei kannattanut yksikään hallituspuolueiden edustaja.

Kun tammikuun puolivälissä tässä salissa äänestettiin kuluvan vuoden budjetista, tein jälleen esityksen: "Eduskunta edellyttää, että välittö-

mästi selvitetään kansanedustajien palkkauksen perusteita tavoitteena edustajien lomarahasta luopuminen mahdollisimman nopeasti." Äänestyskartan mukaan esitystäni kannatti tuolloin vain 19 kansanedustajaa: kaikki vihreät ja yhdeksän muuta. Nämä muut olivat edustajat Andersson, Laine, V. Laukkanen, Mäkelä, Seppänen, Suhonen, Tennilä, Tiuri ja Ukkola. Joukossa oli siis vain kaksi hallituspuolueiden edustajaa, edustajat Tiuri ja V. Laukkanen, ei siis ed. Kääriäinen eikä kukaan muukaan kepusta. (Ed. Ala-Nissilä: Ed. Kääriäinen palautti lomarahansa!) — Kestääkö kepun yön yli nukkuminen tosiaankin kolme kuukautta, ed. Ala-Nissilä?

Toiseksi kysyn, miksi ehdotus on rajoitettu koskemaan vain kuluva vuotta. Ylipäättään koko lomarahajärjestelmä on menneestä maailmasta ja siksi syytä poistaa kokonaan. Tässä suhteessa kansanedustajat voisivat kulkea kehityksen keulalla. Itse kuulun niihin kansanedustajiin, jotka palauttivat lomarahansa viime kesänä. Palautin lomarahani, vaikkun olekaan kannattanut hallituksen valitsemaa talouspoliittista linjaa enkä sen holtitonta taloudenpitoa. Se oli signaali halusta osallistua taloustalkoisiin. Vahinko vain, että nekin rahat upposivat Horneteihin ja maatalouden ylituotannon rahoittamiseen.

Kansanedustajan lomarahana poistamiselle erityisesti ensi kesänä on toinenkin syy. Hallituksen veropoliittisten vetkuttelujen takiahan arvonlisäverolain käsittely tulee ilmeisesti haukkaamaan ison osan ensi kesän lomasta. Jos ei kerran ole lomaakaan, niin miksi sitten maksaa lomarahoja?

Arvoisa puhemies! Kannatan lämmöllä sekä ed. Kääriäisen että ed. Rinteen lakialoitteita.

Ed. Alaranta (vastauspuheenvuoro): Ed. Luukkainen kyseli, mikä kepun on herättänyt tässä asiassa. Ed. Luukkainen seuraa erittäin huonosti asioita, ellei hän tiedä, että enemmistö keskustan eduskuntaryhmästä palautti lomarahansa jo viime vuonna. Se, että ed. Luukkainen ei valtiovarainvaliokunnassa saanut vierustoveriltakaan eli allekirjoittaneelta kannatusta, joutuu vain politiikasta tietenkäin.

Kun katson ed. Kääriäisen lakialoitetta tällä kertaa, minua häiritsee siinä eräs asia, ja se on se, että sen allekirjoittajina on vihreästä eduskuntaryhmästä yhdeksän kansanedustajaa, kun esimerkiksi omasta ryhmästäni on allekirjoittajaksi kelvannut vain ed. Kääriäinen. Siinä mielessä täytyy vielä harkita, voiko tällaista lakialoitetta olla hyväksymässä.

Ed. Zyskowitz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Luukkaisen muistelu siitä, ketkä ja missä vaiheessa kannattivat viime vuonna vastaavia ehdotuksia, ei mielestäni ole tässä vaiheessa kovinkaan tarpeen. Viime kerralla hallitus lähti aivan oikealla tavalla liikkeelle tässä asiassa, mutta valitettavasti eduskunnasta ei löytynyt silloin valmiutta kansanedustajien palkkauksen korjaamiseen alaspäin, mikä olisi toiminut esimerkkinä muuallekin päin. Tällä kertaa eräät ryhmäpuheenjohtajat ovat lähteneet liikkeelle, ja tarkoitus on todellakin lomarahaa kansanedustajien osalta poistamalla saada aikaiseksi se esimerkkivaikutus, että saavutetuista eduista on tässä tilanteessa luovuttava ja varsinkin niiden, joilla on työtä ja hyvää toimeentulo.

Omalta osaltani toivon, että nyt eduskunnasta löytyisi riittävä yhteisymmärrys tämän lakialoitteen läpiviemiseksi. Se vaatii kahden kolmasosan enemmistön tässä talossa. Olen pahoillani siitä, että vasemmisto ei ole siinä vaiheessa, kun aloitetta tehtiin, ollut valmis tähän aloitteeseen yhtymään toisin kuin vihreät. Mutta toivoisin, että valiokuntakäsittelyssä voitaisiin perusteluja sillä tavoin muotoilla ja yhteisymmärrys sillä tavoin saavuttaa, että esitys saataisiin eduskunnassa läpi ja näin voisimme omalta osaltamme toimia esimerkkinä, olla viitoittamassa sitä tietä, jota nyt muuallakin yhteiskunnassa tarvitaan.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä asiastahan käytiin keskustelua jo ennen pääsiäistä, jolloin ed. Aittoniemi käytti puheenvuoron vähän samaan tyylisiin kuin ed. Luukkainen äsken. Tosin ed. Aittoniemi päätyi siihen, että lomarahoja ei saa poistaa. Silloin jäin ihmettelemään, että SMP on tullut kunniapuheenjohtaja Vennamon ajoista valovuosien päähän näissä asioissa, kun unohdetun kansan asian on todella unohtanut.

Mitä tulee ed. Luukkaisen puheenvuoroon, kuten myös ed. Alaranta totesi, keskustan eduskuntaryhmä palautti lomarahat viime kesänä. Tästähän on kerran kai äänestetty eduskunnassa silloin, kun ed. Kaarilahti teki esityksen. Itsekin muistan sitä silloin kannattaneeni, mutta se ei saanut silloin kuin parikymmentä ääntä. Mutta tämä on laajempi, ja nythän on kysymys työllistämiskynnyksen alentamisesta ja siitä, että julkisella sektorilla ei nyt ole järkevää ihmisiä irtisanoa. Kun kerta kaikkiaan ei ole töitä, niin ei ole töitä. Siinä mielessä julkisella sektorilla on nyt viisautta luopua lomarahosta ja ehkä muistakin

etuusuuksista, jotta pystytään ihmisille työpaikka turvaamaan tässä erittäin vaikeassa tilanteessa. Tämä täytyy nähdä huomattavasti laajempaan kysymyksenä kuin vain kansanedustajien lomarahana. Siinä mielessä meidän pitäisi nyt ehdottomasti näyttää esimerkkiä eduskunnassa. Suomen kansa nimittäin odottaa sitä.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Eduskunta on tapellut palkoistaan jokaisella istuntokaudella ja huvittanut yleisöä. Kaikki ne keskustelut, joita on käyty, ja esitykset ovat populistista nuoleskelua yleisön suuntaan. Siitä on kysymys. Miksi kansanedustaja ei saa ottaa lomarahaa, kun se on kerran laissa hänelle määrätty? Sehän on ihan selvä asia, että otetaan se lomarahaa, ja se on sillä siisti.

Toinen on se, että jotkut palauttavat. Keskustalaisista osa palautti, osa ei palauttanut. Nehän menevät täysin pohjattomaan säkkiin, Iiro Viinaseen säkkiin. Sillä ei auteta yhteiskunnan asioita, ei vähimmässäkään mielessä. Minä en lähde ainakaan siitä, että minä lähdän Veikko Vennamon linjaa noudattelemaan, vaan minä katson kylmästi nämä asiat niin kuin ne ovat. Minä annan sen 5 000 markkaa Tampereen työttömien kassaan — minäkin olen populistinen, jos sallitaan — että he saavat ostaa herneitä ja lihaa ja saavat ruokaa työttömille siellä. Mutta Viinaseen säkkiin minä en sitä heitä, koska siitä on pohja täysin poissa eikä sitä säkkiä enää täytäkään.

Kaikkein tärkeintä, mitä olen yrittänyt sanoa jo ennen pääsiäistä, on se, että jos me rikomme sen järjestelmän, joka vuosikymmenien aikana työehtojen ja työpalkkojen suhteen Suomessa on luotu, rikomme sen sillä tavalla, että jokaisesta asiasta jokaisessa teltassa ja työpaikalla keskustellaan, jokaiseen paikkaan muodostuu erilainen järjestelmä, niin sen jälkeen, kun Suomi jälleen lähtee nousuun, samat järjestelmät, joita nyt rikotaan tällä tavalla, joudutaan lakkoaloitusten ja lakkoilun kautta 10 — 20 vuoden aikana ajamaan uudelleen ylös. Onko se järkevää? Yritetään hallituksessa keskustella työmarkkinajärjestöjen kanssa selkeä systeemi, että lomarahaa otetaan pois kaikilta isopalkkaisilta ja puolet ehkä pienipalkkaisilta tai jokin selvä systeemi, mutta älkää rikkoko järjestelmää. Mutta sehän on ed. Zyskoviczin tarkoituskin, että rikotaan järjestelmä, ja samaten Viinaseen järjestelmä.

Ed. Suhonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minäkin kuulun niihin, joka olen

ne palauttanut. Ei ole nimeä julkistettu lehdissä. Olen kaikessa hiljaisuudessa palauttanut enkä tehnyt siitä numeroa, niin kuin muutamat tekivät numeron, että kävivät rahaa palauttamassa ja kuka otti valokuvan ja kuka meni mihinkin. Siinä mielessä olen ed. Aittoniemen kanssa samaa mieltä, että minusta hallitus tuo esityksen ja kaikilta leikataan pois julkiselta sektorilta. Se on esimerkin vuoksi, eikä pidä lähteä täällä noukkimaan pisteitä. Se on enemmän pisteitten keruuta tällä puolella.

Ed. Kääriäisenkin aloite on täysin populistinen. Hänellä kävi käry hallintoneuvoston kokouspalkkioista ja tuli hätä, että hänen pitää nyt äkkiä näyttää, että hän ainakin yrittää vähentää omia tulojansa. Se on sellaista kaksinaamaista peliä, mitä täällä harrastetaan. Sillä suurin piirtein kolmella tonnilla, joka nettoa jää, herran huonetta ei paljon rakenneta, se ei pitkään valtiontaloutta pidä pystyssä. Esimerkki on tietenkin aina hyvä olla olemassa joka asiassa. Mutta ay-liikkeeseen päin on aika kova painostus ja tavallisiin työntekijäryhmiin samaten kuin kansanedustajiinkin esimerkiksi.

Kyllähän kansa olisi valmis meiltä viemään vaikka koko palkankin, ja minä lähdän niihinkin talkoisiin, että ollaan loppukausi ilman palkkaa. Ed. Zyskowicz, tulkaa mukaan niihin! Ollaan ilman palkkaa koko aika, minulle sopii sekin. Täällä on kuivat työhuoneet, viihtyisä sauna ja ruokalakin kohtuullinen. Täällä kyllä riittää; ollaan ilman palkkaa. Katsotaan, kuka menee populistisimmaksi tässä hommassa. Minä teen ehdotuksen, että tulkaa mukaan ja ollaan ilman palkkaa. Se olisi esimerkkinä. Koska kansa kuitenkin edellyttää, että meiltä viedään kaikki edut pois, ollaan ilman palkkaa tässä asiassa. Tällaista se on, että noukitaan pikkuhiljaa ja ollaan suuria sankareita 3 000 markan edestä. Mutta sovitaan niin, että luovutaan koko palkasta ja ollaan täällä muuten vain talkoilla yhteiskunnan ja isänmaan eduksi. Sittenpäähän ollaan sen mukaisesti eikä ole kenelläkään mitään sanomista. Minä aloitan nyt ja odotan, että keskustapuolue kannattaa minun ehdotustani, että luovutaan kaikista palkoista. Minulle sopii.

Ed. Kääriäinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä haluan sanoa sen hyvin suoraan, että lakialoite, joka on nimissäni tehty ja jätetty, ei ole mikään pisteidenkeruuyritys. Tällä ei tule pisteitä, enkä sitä yritäkään.

Toiseksi haluan sanoa sen, että tämä on porukalla sovittu yritys, ryhmien puheenjohtaji-

en yhteinen ajatus siitä, että voitaisiin hyvin vähin elein tehdä se, mitä kenttä tekee koko ajan omissa työyhteisöissään. Tässä ovat mukana keskusta, kokoomus, RKP, SKL, vihreät ja liberaalit. Minäkin toivon, että myös vasemmisto ja SMP voisivat lähteä mukaan vähin elein lomarahojen leikkaamiseen. On vielä toki mahdollista, kun asia menee valiokuntatyöhön, muokkailla perusteluja siihen malliin, että siinä ovat periaatteet kohdallaan. Toivon, että tähän työhön vasemmisto voisi tulla mukaan, kuten myös toivon, että kollega Alarantakin voisi aloitteen hyväksyä, vaikka se minun nimissäni onkin jätetty.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olisin vain puuttunut ed. Alarannan vastaukseen sen verran, että tuntuu aika kummalliselta, että hän moittii politiikaksi sitä, että vain ed. Kääriäisen nimi esiintyy kepeusta lakialoitteessa. Kuitenkin hän heti sanoo omana politiikkanaan, että hän juuri tämän vuoksi joutuu vakavasti harkitsemaan, voiko hän hyväksyä lakiesitystä. Se nyt vasta on todellista politiikkaa, ed. Alaranta. Olen ymmärtänyt niin, että pitäisi miettiä sitä, mikä on Suomen kansan etu. Jos tehdään Suomen kansan edun mukainen päätös, ed. Alaranta pelkää vakaumuksensa perusteella tukee tällaista Suomen kansan edun mukaista päätöstä täysin siitä riippumatta, onko siellä ed. Kääriäisen lisäksi jokin muu nimi.

Toinen asia. Ed. Aittoniemi kovasti pohti sitä, että jos on pohjaton pussi, niin ei sinne hyödytä mitään antaa. Mutta, ed. Aittoniemi, ei se ole niin. Aina on oikein tehdä hyvää. On aina oikein tehdä sen verran hyvää, minkä kykenee tekemään, täysin siitä riippumatta, kuinka huonossa jamassa Suomi on. Kyllähän se niin on, että köyhät meillä on aina keskuudessamme, mutta ei se sitä tarkoita, ettei voisi tehdä hyvää ja myös Suomen kansan kohdalla pussiin, joka on todella velkainen. Ed. Aittoniemi voi ottaa huomioon sen, että esimerkiksi Raamatussa käytetään esimerkkinä juuri köyhää leskeä, joka antoi vain muutaman pennin. Ei sillä ratkaistu köyhyyden ongelmaa silloin eikä myöskään tänään ratkaisaisi köyhyyden ongelmaa, mutta se oli oikea sydämen asenne, jolla hän toimi. Ed. Aittoniemi toimii täysin oikein, jos hän Viinaseen pussiin lahjoittaa rahat. Enemmän saa selkään taputeltua tietenkin se, että lahjoittaa rahat fyysisellä tavalla parille — kolmellekymmenelle henkilölle, jotka sitten voivat osoittaa kiitollisuutta. Kun

laittaa rahat valtion kassaan, siinä ei kukaan paljon selkään taputtele.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Zyskowitz, vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei ole yhtynyt ed. Kääriäisen aloitteeseen sen vuoksi, että sillä on paljon laajemmat tavoitteet kuin vain leikata kansanedustajien lomarajat. Lakialoitteen tavoitteena on leikata kaikkien palkansaajien lomarajat. Me emme hyväksy sitä, että pienituloisiltakin palkansaajilta lomarajat leikataan.

Meidän mielestämme he tarvitsevat ne rahat. Me olemme tehneet oman aloitteen, jossa ehdotamme vuoden 93 veroasteikon muuttamista niin, että kun verotettava tulo ylittää 120 000 markkaa, veroa nostetaan.

Minulla on vastavalmistunut vuoden 91 tulonsaajien veronalaisia tuloja koskeva tilasto, josta käy ilmi, että veronalaista tuloa oli 10—49 999 markkaa melkein 1,5 miljoonalla kansalaisella. Sitä pienempiä tuloja on lähes miljoonalla eli tuloja ei lainkaan. Kun menemme korkeampiin tuloluokkiin, 125 000—149 999 markkaa veronalaisia tuloja — huom siis!, ei verotettavaa tuloa — oli yli 300 000:lla eli 7,5 prosentilla, 150 000—199 999 markkaa 262 000:lla ja yli 200 000 markkaa 176 000:lla eli 4,3 prosentilla tulonsaajista. Meidän mielestämme olisi oikein suunnata leikkaukset nykyisessä tilanteessa suurituloisimpien ryhmiin. Korostan vielä, että kysymys on verotettavasta tulosta, jolloin suurten asuntovelkojen kanssa painivat eivät joutuisi lisäveroa maksamaan.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Zyskowitzin puheenvuoron johdosta, koska siihen sisältyi kaksi aivan ilmeistä virhettä.

Ed. Zyskowitz pyysi vastauspuheenvuoron ed. Luukkaisen puheenvuoron johdosta, koska hän luuli ed. Luukkaisen puhuneen siitä hallituksen esityksestä, joka puolitoista vuotta sitten tarkoitti ministerien ja kansanedustajien palkkojen alentamista. Mutta ed. Luukkainen minun kuulemani mukaan puhui talousarviokäsittelyjen yhteydessä tehdyistä ehdotuksista, jotka olivat toinen asia.

Toiseksi ed. Zyskowitz sanoi, että valitettavasti eduskunnassa ei ollut silloin riittävästi tukea ja kannatusta hallituksen esitykselle. Tämän johdosta, ed. Zyskowitz, tunnustatteko, että teillä ei perustuslakivaliokunnassa ollut mitään käsitystä, kun te äänestitte tyhjää ja sitten, kun

salissa ehdotettiin hallituksen ehdotuksen hyväksymistä, te äänestitte vastaan?

Ed. Luukkainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan edustajille Alaranta ja Zyskowicz.

Ed. Alaranta, on aivan eri asia, jos yksittäiset kansanedustajat palauttavat oman lomarahansa satunnaisesti, kuin se, että kannattaa koko järjestelmän muuttamista eli koko lomarajahjärjestelmän poistamista. Jos kerran kepu nyt kannattaa järjestelmän muutosta, minusta on perusteltua ihmetellä sitä, miksi kepu ei kannattanut sitä tammikuussa, jolloin asiasta edellisen kerran äänestettiin.

Samoin, ed. Zyskowicz, puheessani ei ollut kyseessä mikään vuoden takaisten tapahtumien muistelu. Kyseessä olivat todella vuoden 93 budjetin äänestykset, jotka tapahtuivat tämän vuoden tammikuun puolivälissä. Olettaisin, että johdonmukaisuuden nimissä, jos on kerran sitä mieltä, että järjestelmää pitäisi muuttaa, sitä olisi voinut muuttaa jo tammikuussa eikä herätä siihen vasta nyt.

Ed. Palohelimo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näyttää olevan niin, että kaikkein intohimoisimmat keskustelut täällä aina syttyvät omasta palkasta. Haluan ed. Aittoniemen puheenvuoron johdosta esittää vain pari kommenttia.

Ensinnäkin tässä on tietysti kysymys symbolisesta eleestä, esimerkiksi, jolla koko julkisen sektorin menoja pyrittäisiin leikkaamaan, tai esimerkiksi julkisen sektorin menojen leikkaamiseksi. Jos näin on, ei silloin pidä puhua siitä, että tämä on raha, joka menee Viinaseen pussiin, vaan tässä on periaatteessa pois Viinaseen pussista, koska Viinaseen pussistahan juuri julkista sektoria ruokitaan.

Ed. Seivästö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi kiinnitti hyvin tärkeään asiaan huomiota eli sopimusjärjestelmään ja siihen, että sitä ei tule täydellisesti ajaa alas tällaisissa lamankaan olosuhteissa. Sen sijaan tällaista suurta pakettia, mitä ehkä ed. Aittoniemi nyt ajaa takaa, on hyvin vaikea saada läpi. Me näimme sen, kun Sorsan erittäin hyvä esitys ajettiin alas ja äänestettiin nurin, ei tässä salissa, vaan muualla. (Ed. Jaakonsaari: Ajetaan nyt Sorsa läpi!) Siksi meidän pitää edetä näissä asioissa tällä hetkellä pienillä askelilla. Tämä on yksi pieni askel oikeaan suuntaan. Siksi toivon,

että ed. Aittoniemi tulee tähän pieneen askeleeseen mukaan.

Ed. Kallis (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Suhonen totesi, että tähän merkitsee noin 3 000 markkaa edustajaa kohti. Tämä pitää tietenkin paikkansa eli noin 600 000 markkaa on nettovaikutus, ja sillä ei tietenkään ole taloudellista merkitystä, mutta eivät varmastikaan vastustajat lähdekään siitä, että tämä olisi tehty taloudellisista syistä, vaan kyllä tämä on enemmän periaatteellinen ehdotus. Meidän pitää ottaa huomioon ja muistaa, että me olemme kyllä vaatimassa yhtä ja toista muilta ja kyllä kansalla on aivan väärä käsitys kansanedustajien palkoista ja kansanedustajien tahdosta.

Jos kansanedustajat nyt kerran haluavat osoittaa esimerkillisyyttä luopumalla jostakin edusta, niin vaikka koko järjestelmä ei romuttuisi, tällä on ainakin se seuraus, tai ainakin toivomme, että sillä olisi se seuraus, että muutkin hyvätuloiset luopuisivat siitä, ja silloin sillä alkaa olla jo merkitystä. Ottakaa huomioon, että tässä maassa maksetaan palkkoja noin 220 miljardia vuodessa ja lomarahan osuus siitä on noin 5 prosenttia. Eli jos me kaikki luopuisimme, niin se on 10 miljardia, joka sitten pyörii jossakin muualla ja ehkä parantaa jopa meidän kilpailukykyämme, jotta taas voitaisiin uusia työpaikkoja luoda. (Ed. Jaakonsaari: Se olisi myös poissa kysynnästä!)

Minä näen tämän lakiesityksen solidaarisena ilmaisuna ja myös tavoitteena parantaa huonoimmassa asemassa olevien ihmisten asemaa tässä maassa.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jotta kansalaiset voisivat ottaa esimerkin, niin sen instituution, josta esimerkki otetaan, pitäisi olla kunnioitettava. Tätä salia ei kyllä kunnioita kukaan, ja meistä ei ota kukaan mitään esimerkkiä, sen saatte kyllä uskoa, se on aivan saletti, ainakaan tämänkään keskustelun jälkeen.

Mitä tulee ed. Kääriäiseen, hän aikanaan harrasti populismia tekemällä ehdotuksen kansanedustajien loma-aikojen valiokuntakorvausten poistamisesta. Minä en allekirjoittanut sitäkään. Eikä ed. Kääriäinen ole tämän jälkeen kantanut mitään huolta, mihin se kellastunut paperi on joutunut. Kun hänen nimensä näkyi silloin, se riitti hänen populismissaan. Nyt hän teki toisen aloitteen, ja sen jälkeen, kun tämä

jälleen menee valiokuntaan, ei hän kiinnitä mitään huomiota siihen paperiin, koska se populistisempi on nyt siitä otettu, mikä siitä saadaan. Kyllä ed. Kääriäinen itsekin on tunnustanut, että hän on populistisi.

Ed. Ismo Seivästö puhui aivan oikein, mutta teki väärän loppupäätelmän. Minä lähden siitä, että meillä on vuodesta 1918 luotu järjestelmä, joka on pitänyt tämän maan työelämän tietyllä tavalla tietyissä puitteissa. Nyt meillä on tilanne, että joillakin työpaikoilla 25 prosenttia luovutetaan lomarahosta, joillakin 50, akavalaiset eivät luovu, muut luopuvat. Koko järjestelmä menee täysin rikki, ja tämä järjestelmä joudutaan eräänä päivänä vuosikymmenen aikana lakoilla ajamaan uudelleen ylös silloin, kun meillä vaadittaisiin työrauhaa. Me emme voi lähteä rikkomaan järjestelmää, vaan neuvotelkoon hallitus, jos se kerran pystyy, mutta se ei pysty, työmarkkinajärjestöjen kanssa sopimuksen siitä, että selvän sovitus kaavan mukaisesti lomarahat poistetaan sen mukaisesti kuin yhteiskunnassa on oikeudenmukaista joko kokonaisuudessaan tai määräjäksi. Järjestelmä pysyy, jonka päälle jälleen luodaan, eikä lakkojen avulla sitä tarvitse vuoden 18 jälkeisten tapahtumien tavoin ajaa ylös. Siitä tässä on kysymys. Minä en hyväksy, että me annamme esimerkin yhteiskunnallisen järjestelmän romuttamiseksi, järjestelmän, joka on kymmenien vuosien aikana tähän yhteiskuntaan luotu. Rahoista minä en välitä mitään. Ne minä annan kyllä pois!

Ed. R ä t y (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on äärettömän lapsellista todeta jälleen kerran, miten pienikenkäistä porukkaa tämä eduskunta on.

Mitä tulee politiikan tekemiseen, niin nimenomaan tämä sali on sen politiikan tekemisen pesä, minkä olen hyvin usein saanut todeta mitä pienimmässäkin asiassa. Minusta lomarahain poistaminen on ennen kaikkea ensimmäinen ele siihen suuntaan, joka on pakko tehdä ja joka pitää tehdä ja johon ovat valmiit myös työntekijät, mutta tietysti kansalaiset kysyvät, eivätkö kansanedustajat voi luopua mistään, koska kansalaisilta on jo otettu kaikki. Heiltä ovat menneet työpaikat, heiltä ovat hajonneet perheet, heiltä on hajonneet yritykset, heiltä on hajonneet kaikki mahdollisuudet tulla toimeen, mutta kansanedustajat eivät ole valmiita luopumaan edes lomarahasta. Tästähän tässä on minusta viime kädessä kysymys, että signaali lähtee täältä ja etenee maan laajuisesti.

Se järjestelmä on aikanaan rakennettu, kun oli varaa, ja tällä hetkellä todellakaan siihen ei ole enää varaa, ei yrityksillä, ei kunnilla eikä näköjään myöskään valtiolla. Tämähän täytyy kaikkien meidän myöntää. Valtion velka on tällä hetkellä 230 miljardia, ja se lisääntyy. Jos tällä päästään siihen säästöön, minkä ed. Kallis toi esille, että 10 miljardia markkaa jo säästetään, niin eikö se ole jo jonkin näköinen ele tältä talolta?

Sitten vähätellään kysyen, tälläkö sitä korjataan. Kyllä tällä korjataan. Moni työntekijä säilyttää työpaikkansa, jos pystyy neuvottelemaan yrityksen kanssa, että luopuu lomarahastaan tai saa sen muina etuuksina vastaavasti takaisin.

Mitä tulee lomarahojen käyttöön, niin tiedän erittäin paljon työntekijöitä, jotka nimenomaan sen lomaltapaluurahan käyttävät ulkomaan matkailuun, lomantviettoon, ja se on ainoa mahdollinen lomantviettotapa nimenomaan vähäosaisille. Tässä olen vasemmistoliiton kanssa aivan samaa mieltä, että vähäosaisten kohdalla tulisi tehdä toinen käytäntö kuin meille, joilla on todella varaa tästä luopua.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Z y s k o w i c z (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Laineelle toteaisin, että siitä 1,5 vuoden takaisesta tilanteesta, jossa hallitus esitti tosiaan ministereiden ja kansanedustajien palkkaluokkaa yhdellä alennettavaksi, ed. Laine tietää varsin hyvin seurattuaan asian käsittelyä perustuslakivaliokunnan jäsenenä ja oltuaan asiaa siellä käsittelemässä, että olin sen ehdotuksen hyväksymisen kannalla ja toimin sen puolesta, että se olisi hyväksytty. Mutta juuri niin kävi kuin totesin, että ei eduskunnasta eikä valiokunnasta, joka heijasteli eduskuntaryhmien kantoja, löytynyt valmiutta sen hyväksymiseen. Miten sitten itse äänestin lopullisessa äänestyksessä? En nähnyt mitään tarvetta kerätä joitakin halpoja irtopisteitä yksinäisenä kokoomuslaisena, viimeisenä mohikaanina, jäädessä sitä puoltaan, kun käytännössä eduskuntaryhmien enemmistön ratkaisuna se esitys oli siinä vaiheessa jo kaatunut, kun oli myös kaatunut työmarkkinoilla Sorsan esitys. (Ed. Laine: Siis äänestitte toisin kuin puhuitte!)

Mitä tulee nyt esillä olevaan asiaan, niin meillä on maassa puoli miljoonaa työtöntä ja varmasti määrä lisääntyy juuri sillä asenteella, että kukaan ei vapaaehtoisesti luovu mistään.

Oli miten hyvät tulot tahansa, (Ed. Stenius-Kaukonen: Me olemme esittäneet vaihtoehdon!) miten turvattu työpaikka tahansa, kukaan ei luovu yhtään mistään. On tietysti ymmärrettävää, että ne edustajat, jotka saarnaavat kentällä sitä, ettei kenenkään tarvitsekaan luopua mistään, vaan on Viinaseen ja hallituksen väärää politiikkaa vaatia ihmisiä tinkimään, tietysti vastustavat tätäkin aloitetta, tätäkin tinkimistä, tätäkin luopumista.

Mutta me edustajat, jotka tiedämme — ja uskon, että tekin itse asiassa tiedätte, että on pakko tällä hetkellä eri tahoilla osoittaa valmiutta luopua saavutetuista eduista — me, jotka tätä yritämme kentällä puhua ihmisille ja tuoda esiin näitä faktoja, totta kai haluamme itse myös näyttää esimerkkiä siitä, että jostakin ollaan valmiita luopumaan. Kansanedustajat ovat erinomaisen hyvät joukko osoittamaan esimerkkiä, kansanedustajat, jotka joutuvat tekemään näitä säästöpäätöksiä ja leikkauksia jatkuvasti täällä. On surullista, jos tällainen esitys, jolla kansanedustajat nyt lomarahastaan luopuisivat, kaatuu täällä sen takia, että vasemmisto pelkää siinä erilaista painostusta eikä ole valmis sitä hyväksymään.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuulun niihin, joiden mielestä tämä leikkaus pitäisi nyt suorittaa, mutta samalla kuulun niihin, jotka ovat sitä mieltä, että sen merkitystä ei pidä yliarvioida. Esimerkiksi ed. Kalliksen äskeinen puheenvuoro oli mielestäni ihan hyvä, mutta sitä olisi ehdottomasti pitänyt jatkaa siihen suuntaan, että hän olisi todennut, että ratkaisevaa on se, millä tavalla tämä 10 miljardia, jonka hän mainitsi, käytetään.

Jos se käytetään työllistämiseen, nuorten työllistämiseen jnp., niin että se rahamäärä niin sanotusti pyörii yhteiskunnassa, valtio saa verotulonsa ja se operaatio vähentää työllisyyden hoitomenoja jnp., silloin sillä on todellinen positiivinen vaikutus yhteiskuntaan. Mutta jos tätä kierrosta ei pidetä yllä, niin minä en oikein usko siihen nettovaikutukseen niin hyvänä kuin ed. Kallis antoi ymmärtää.

Koko lomarahahistoriasta on syytä ed. Aittoniemelle todeta, että systeemiin syntyi 1970-luvulla metalliteollisuudessa lomaltapaluu-rahakäytäntönä, joka sitten taitavasti neuvoteltiin osaksi virka- ja työehtosopimuksia lomarahakäytäntönä käyttämällä ns. myöhentämisme-

nettelyä. Nyt aika on ajanut tästä tilanteesta ohi ja ollaan siinä tilanteessa, jossa pitäisi mennä päinvastaiseen suuntaan, ja se on osoittautunut erinomaisen vaikeaksi. Siinä suhteessa olen kuitenkin ed. Aittoniemen kanssa samaa mieltä, että ei tämä meidän kansanedustajien esimerkki juuri näytä toimivan.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kallis sanoi, että kansanedustajien pitää näyttää hyvää esimerkkiä, ja toivoi, että muutkin hyvätuloiset tulisivat sen jälkeen mukaan. En usko, ed. Kallis, muiden hyvätuloisten mukaan tulemiseen, paitsi jos toteutetaan se lakiesitys, jonka vasemmistoliiton edustajat ovat tehneet ja jossa 120 000 markan verotettavasta tulosta ylöspäin kiristetään verotusta. Silloin saamme todella myös muut kuin kansanedustajat mukaan näihin talkoisiin.

Se, että on tehty lakialoite siitä, että lomarahosta luovuttaisiin, on minun mielestäni hyvin röyhkeä isku järjestäytyntä ammattiyhdistysliikettä ja ammattiyhdistysliikkeen toimintaoikeuksia kohtaan. Sillä yritetään vain saada pääntäyttöä tämän asian mitätöimiselle. Haluan muistuttaa, että lomarahat ovat yksi osa kulloinkin vuosittain sovittua palkankorotusvaraa, ja jos tällamoista järjestelmästä ei olisi, niin ne olisivat jonkinlaisina muunlaisina markkoina kaikkien palkansaajien pussissa.

Vielä tästä meidän lakialoitteestamme totean, että siinä edellytetään myös, että nyt jo sovitusta pienituloisten ihmisten lomarahojen ja palkkojen leikkauksista luovuttaisiin. Toivon, että te todella tutustutte siihen. Sillä saadaan rahaa valtion pussiin ja voidaan säästää näiltä leikkauksilta ne ihmiset, jotka todella ne pienet rahan- sa tarvitsevat.

Ed. K ä ä r i ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä olen ed. Aittoniemen kanssa yhtä mieltä siitä, että meidän on syytä kantaa huolta työmarkkinajärjestelmän tulevaisuudesta ja toimivuudesta. Sitä tarvitaan myös jatkossa. Siitä olemme varmasti reilusti yhtä mieltä. Mutta jyrkästi olen siinä eri mieltä ed. Aittoniemen kanssa, että lakialoitteeni toteuttaminen jotenkin aloittaisi tien, joka johtaa tämän järjestelmän romuttamiseen. Ei ole siitä kysymys, eikä se semmoiseen johda. Se on aivan tarpeetonta pelottelua, ja sen nimi on veruke, sen nimi on veruke. Kun ei haluta omaa lomarahaa leikata, löytyy syytä ja löytyy verukkeita. Tästä tässä on kysymys eikä mistään muusta.

Minä korostan vielä sitä, että eduskunta on meille tietysti myös työpaikka. Se on paljon muuta, mutta myös yksi työpaikka tässä maassa. Samaan aikaan tehdään koko ajan kunnissa ja muualla vapaaehtoiselta pohjalta sopimuksia lomarahojen leikkaamisista ja muita ratkaisuja, joilla halutaan turvata työpaikka itselle ja muille. Miksi me emme voisi tehdä omalla työpaikallemme vastaavanlaisia järjestelyjä, osoittaa, että meillä on jokin oikeudentunto sisimmässämme?

Ed. Stenius - Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Zyskowitz kirkkain silmin todistelee, että vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei ole valmis minkäänlaisiin säästöihin, ja hän ei sanallakaan kommentoi meidän vaihtoehtoista esitystämme. Tämä on aivan käsittämätöntä puhetta, mutta samaahan jatkaa ed. Kääriäinen. Hän puhuu, että nyt vain kansanedustajien pitää luopua lomarahasta, ja hän ei ota kantaa meidän esityksiimme. Miksi te ette ota kantaa lisätuloveroon, mitä me esitämme? Eikö tämä olisi paljon järkevämpi keino, jolla saataisiin huomattavasti suuremmat säästöt ja juuri oikeaan suuntaan kohdistettuina eli niille, joilla on suurimmat tulot? Eikö tämä ole ollut keskustan linja? Ainakin te olette kauniisti siitäkin joskus puhuneet, mutta nyt te olette sen jälleen tyystin unohtaneet.

Emmekö voisi puhua vaihtoehdosta, mikä on se tapa, millä leikkauksia tehdään? Emme me ole sanoneet, että mitään ei pidä tehdä ja että kansanedustajien lomarahaa tässä nyt puolustaisimme. Meidän esityksemmehan merkitsee huomattavasti suurempaa leikkausta kansanedustajien tuloihin. Koettakaa nyt lukea edes paperi, mikä teillä on edessänne, ja ottaa siihen kantaa, älkääkään puhuko vain ikään kuin mitään muuta vaihtoehtoista esitystä ei olisi tehtykään.

Ed. Raja m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä hallitus on kurjistamisen ja pelkistämisen suomenmestaruuden saavuttanut, ja lomarahakeskustelu on hyvä esimerkki siitä. Tässä maassahan olisi ilmeisesti kaikki kunnossa, kun lomarahoja ei olisi. Koko talous- ja työllisyyspolitiikkakin olisi hallituksen toimesta kunnossa.

Tässä on selvästi nähtävissä tämän hallituksen toiminta: Tehdään säästöjen varjolla ideologisia ristiretkiä palkansaajia vastaan. Siihen liittyvät tietysti myös vaatimukset tämän lisäksi 10 prosentinkin palkanalennuksista matalapalkkaisille sosiaali- ja terveysalan työntekijöille. Takti-

sesti tässä porvarit pyrkivät lisäämään paineita palkansaajajärjestöjä vastaan tämänkin salin kautta.

Jos todella halutaan säästöjä, niin kuin täällä on sanottu, mennään korkeapalkkaisiin, mennään niihin porrastaen kiinni ja mennään verotuksen kautta. Mutta mitä tämä hallitus on tehnyt? Se ei tingi pääomaverotuksessa, suurituloisten verotuksessa eikä maataloudessa. Eivät keskustapuolueen edustajatkaan edes olleet valmiita tinkimään täyttä kansanedustajan palkkaa ja lomarahoja nostavien täysistä maataloustukiaisista. Jos todella halutaan tinkiä, niin tartutaan sitten asioihin laajasti.

Ed. Kääriäinen: Tässä aloitteessa ja tässä poliittisessa toiminnassa keskusta on aika voimakkaasti MTK:n ja rahavallan asialla.

Ed. J a a k o n s a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kääriäinen on siinä suhteessa oikeassa, kun hän sanoi, että tämä eduskunta on työpaikka ja osa julkishallintoa ja samat leikkaukset, mitkä tehdään muualla, on tehtävä täällä. Näin on ja näin on muuten tehty. Eduskunnassahan on leikattu menoja yli 4 prosenttiyksikköä. Kansanedustajien palkat ovat alentuneet aivan samassa tahdissa kuin kansalaistenkin. Se on täsmälleen oikein ja hyvä näin.

Erittäin suurta kilven rakentamista nimenomaan suhteessa tuleviin leikkauksiin on se kohtuuton ja suhteeton häly, mikä on ollut erityisesti ed. Zyskowitzin politiikan leipälaji pitkän aikaa, suhtautuminen lomarahoihin. En muistuta vuoden takaisista tapahtumista, vaan kolmen vuoden takaisista tapahtumista, niin että kokoomuksen eduskuntaryhmä osoittaisi edes pienintä katumusta verouudistuksen loppuvaiheeseen nähden, jolloin päätettiin suurituloiset helpomalla kuin keski- ja pienituloiset. Se on oli nimenomaan kokoomuksen kaikkein tärkein poliittinen vaatimus sinipunahallituksen kaudella. Mutta kun ei mitään pienintäkään katumusta ole tähän politiikan vaiheeseen nähden osoitettu kokoomuksen eduskuntaryhmässä, niin sitä taustaa vasten nämä lomarahakeskustelut ja kaikki muut keskustelut on todistettava falskeiksi.

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on valmis leikkauksiin silloin, kun tämä on osa kokonaisuutta ja kun työmarkkinajärjestöissä on tästä kipeästä asiasta päästy sopimukseen. Minä en ole ollenkaan vakuuttunut siitä, ovatko palkkojen alennukset ja leikkaukset lainkaan oikea tie saada Suomea nousuun. Missään maa-

ilmassa ei ole leikkaamalla ja säästämällä nousu. Muun muassa tänään teollisuuden Johannes Koroma nimenomaan varoitti tästä tiestä, koska tämä vie kotimaista kysyntää.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Yleisönosastokeskustelussa varsinkin, kuten täällä salissakin, mittasuhteet ovat menneet aika lailla sekaisin lomarahakeskustelun osalta. Kuten todettiin, kansanedustajien osalta se voisi enimmillään merkitä 600 000:ta markkaa. Jos yleisönosastoja seurataan, herkästi ollaan samoissa mittaluokissa kuin esimerkiksi Hornet-kaupassa, ja siinä on kuitenkin 4 000-kertaisesta summasta kysymys.

Myös heijastusvaikutukset, joihin ed. Kärrinaisen aloitteessa suoraan viitataan, ovat selvästi ylimitoitettut. Kansanedustajathan ovat ihan omassa ryhmässä palkkojen määrittelyssä. Ei ole mitään asiallista suoraa sopimusmekanismia. Meidät pitäisi rinnastaa lähinnä sopimuspalkkaisiin valtion ylimpiin virkamiehiin. Odottaisinkin, että hallitus nyt toimisi nopeasti heidän suhteensa. Jos syntyy sellainen yleinen ratkaisu, missä korkeimpia virkapalkkoja leikataan joko suoraan palkkaluokkia alentamalla tai esimerkiksi ikälisiä pudottamalla, jotka lisäävät tuloeroja selvimmin, tai lomarahaa leikkaamalla, on aika luontevaa, että sellaiset ratkaisut ulotettaisiin myös kansanedustajiin, nimenomaan tällaisella solidaarisella tavalla, että puututaan myös julkisen hallinnon palveluksessa oleviin parempituloiisiin eikä kautta linjan, kuten aloitteessa halutaan tätä esimerkiksi vetää.

Suomen lomarajahjärjestelmä sinänsä ei ole kansainvälisesti mikään poikkeuksellinen. Sitä on ehkä tarpeettomasti laajennettu sellaisille aloille, joille näitä etuuksia alkujaan ei ole tarkoitettu. Esimerkiksi juuri valtion ja kuntien palveluksessa pitkään olleilla on jo hyvät lomautukset, on pidennetyt loma-ajat, ja heille on lisäksi kasvatettu samat lomarahat kuin yksityisellä sektorilla, josta järjestelmä on lähtenyt liikkeelle. Tällaisia seikkoja voidaan sopimalla korjata, mutta ei tällaisella populismilla.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Renko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tämän vuoden budjettia tehtiin joulun alla loppuvuodesta, valtiovaraivaliokun-

nan tarkastusjaostossa käytiin läpi, mitä tämä 4 prosenttia tämän talon osalta merkitsee. Se saatiin menemään sen jälkeen, kun perustuslakivaliokunnasta tuli se tulos, mikä tuli, niin että nirhattiin käyttömenoja ja myöskin jätettiin täyttämättä tämän talon virkoja.

Nyt on kysymys siitä, miten lähdetään eteenpäin, eli ei paljon enää kyetä ottamaan käyttömenojen puolelta, ilman että tämänkin talon toiminta kärsii. Kyllä tässä täytyy lähteä liikkeelle myöskin siltä pohjalta, että tunnustetaan tosiasia, että suomalaisten elintaso laskee. Meidän on turha kiistellä, onko se 10 vai 20 prosenttia, mutta se tulee laskemaan, eivätkä kansanedustajat siinä tee poikkeusta kansalaisista eikä tämä työpaikka tee poikkeusta. Meidän on siihen laskuun lähdettävä mukaan, ja tämä on yksi tapa, niin kuin on sanottu moneen kertaan näissä sopimuksissa, että pyritään löytämään muut keinot kuin lomautukset ja irtisanomiset. Me olemme siinä herran kukkarossa, että nelivuotinen työpaikka todennäköisesti on aika taattu eikä lomautuksia ja irtisanomisia välttämättä tule, mutta en tiedä kehua tässä, niin että täytyy koputtaa ihan puuta, kestäkö tämä nyt sitä neljää vuotta.

Joka tapauksessa on niin, että lomarahan leikkaaminen on yksi lievimpiä keinoja julkisella sektorilla. Kunnat sitä ovat jo käyttäneet, yksityiset ovat sitä käyttäneet. Minusta tämä on moraalikysymys meille kansanedustajille. Se on vanhanaikainen kuulemma, joka puhuu moraalista, mutta minä uskallan sen sanoa, että minua hirvittää istua täällä hyvällä palkalla olematta mukana säästötalkoissa, mihin kansalaiset ovat joutuneet ja joutuvat. Ei järjestelmän puolustaminen saa olla tärkeämpi kuin ihmisen hätä. Haluan kuulua niihin, jotka jakavat sitä niukuutta myöskin hyväosaisten osalta, ja kansanedustajat itse päättävät tässä talossa palkastaan. Emme me voi lymytä muitten sopimuksien selän taan, koska tämä talo itse päättää palkoista eivätkä niistä päätät järjestöt.

Ed. Seivästö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Koskinen totesi erittäin hyvin, että nyt pitää ottaa tietyt etuudet kriittiseen tarkasteluun eikä ainoastaan tarkasteluun, vaan on uskallettava myös tehdä tiettyjä johtopäätöksiä.

Pyysin varsinaisesti vastauspuheenvuoron ed. Stenius-Kaukosen puheenvuoron johdosta. Olisin todennut hänelle, että pitkällä tähtäimellä ainoa ratkaisu on kuitenkin se, että julkisen

talouden tulot ja menot saatetaan tasapainoon. Kun tällä hetkellä valtion menot ovat noin 200 miljardia markkaa vuodessa ja tulot noin 100 miljardia, niin tällaista suhdetta ei tämä valtio ja yhteiskunta kovin pitkälle kestä. Eli olemme tilanteessa, jossa meidän on pyrittävä lisäämään tuloja, mutta samanaikaisesti karsimaan menoja sen takia, että me pystyisimme pitämään työllisyystilanteemme sentään siedettävänä ja ennen kaikkea parantamaan työllisyyslannetta.

Ed. M ä k e l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun on kuulostellut tätä keskustelua, niin on vaikuttanut siltä, että ne, jotka vastustavat lomarahojen leikkausta, syyttävät niitä, jotka ajavat tätä asiaa eteenpäin, siitä, että on semmoinen harhakuvitelma, että tällä lomarahojen leikkauksella säästyvällä rahalla voitaisiin paikata koko valtion budjetti kuntoon. Siitä ei varmastikaan ole kysymys. Me jokainen ymmärrämme, jotka tätä asiaa ajamme, että näin ei käy, koska tämä on pieni raha, mutta se on erittäin merkityksellinen ele kansalaisiin päin.

Kun SMP:n ryhmän kantoja on täällä puhunut erityisesti ed. Aittoniemi, niin tuli esiin SMP:n ryhmän vastustava kanta. Me todella olimme ryhmässä hyvin kriittisiä tätä ed. Kääriäisen esitystä kohtaan sen takia, että koemme sen hyvin populistisena. Odotimme, että hallitus olisi antanut esityksen julkista sektoria koskevista lomarahojen leikkauksesta, mutta koska sitä ei ole tullut, joudumme harkitsemaan tätä ihan uudelta pohjalta. Ainakin omalta osaltani tulen vakavasti harkitsemaan sitä, että kannatan tätä esitystä siitä syystä, että vaikka sen taloudellinen merkitys ei ole suuri, sen moraalinen merkitys kansalaisiin päin on erittäin merkittävä. Ei voi olla niin, että kansanedustajat pitävät kynsin hampain edustansa kiinni ja köyhiltä ihmisiltä viedään kaikki mahdollinen.

En kuitenkaan halua omalla käytökselläni tai äänestykselläni olla romuttamassa mitään yleistä järjestelmää, mutta sallin, että eri työpaikoilla voidaan tehdä työpaikkakohtaisia sopimuksia, jos ne syntyvät sulassa sovussa eikä niin, että työntekijöitä käytetään hyväksi kiristämällä, että jos et nyt suostu lomarahojesi leikkaukseen, niin menetät työpaikkasi, vaan niin, että sovietaan ja sillä todella saadaan jotakin aikaan eli säilytetään työpaikkoja.

Minun mielestäni tämä esitys on hyvä, ja kun täällä puhuttiin Veikko Vennamosta, minä aina-

kin puolestani voin sanoa, että hän käy hyväksi oppimestariksi minulle ja kävisipä tämän hetken poliittiseen tilanteeseen monelle muullekin. Jos tässä salissa istuisi tänä päivänä Veikko Vennamo tai sen kaltaisia poliitikkoja, niin meidän asiamme olisivat toisin.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Renko sanoi, että eivät kansanedustajat voi olla mikään erikoisryhmä. Varmasti näin onkin, enkä haluakaan itsekkään kuulua siihen erikoisryhmään, jonka lomarahoja ei leikkattaisi. Mutta todella nyt, jos halutaan saada se tavoite, että saadaan rahaa valtion kassaan, pitää lähteä siitä, että se tapahtuu verojen kiristämällä. Sen olemme sanoneet moneen kertaan, että 120 000 verotettavaa tuloa olisi raja, ja siitä porrastaen ylöspäin. Sillä saadaan paljon parempi tulos kuin tällä lomarahojen leikkaamisella ja saadaan myöskin kaikki maan suurituloiset, pankinjohtajat ja yritysjohtajat, joilla on vielä moninkertaisesti paljon paljon suuremmat tulot kuin kansanedustajilla, saadaan kaikki hyvätuloiset kansanedustajista eteenpäin mukaan tähän hommaan.

Mitä tulee siihen, että pienituloiset ovat joutuneet luopumaan, he ovat pakon edessä joutuneet luopumaan lomarahostaan. Nyt on tänä vuonna luovuttu lomarahosta, kun on pakotettu ja kiristetty. Mistäs ensi vuonna luovutaan? Sitten ilmeisesti peruspalkasta leikataan taas työpaikan säilyttämisen puolesta, että työpaikat voitaisiin turvata.

Minä todella nyt vielä vetoan siihen, että te tutkitte tarkkaan vasemmistoliiton eduskuntaryhmän tekemän lakialoitteen. Siinä todella lähdetään siitä, että myöskin perutaan pienituloisten ihmisten rahojen leikkaukset; nämä joka markan tarvitsisivat. He kamppailevat äärettömän suurien asuntovelkojen kanssa, he tekevät neljän tunnin työpäivää ja kuuden tunnin työpäivää ja saavat 3 000—4 000 markkaa tai 5 000 markkaa maksimissaan monet puhtaana käteen. Onko, arvoisat kansanedustajat, näiden ihmisten tuloissa jotakin leikattavaa?

Ed. M ä k e l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rimmille haluaisin sanoa, että eiväthän nämä esitykset sulje toisiaan pois, kansanedustajien lomarahojen leikkaaminen ja veroleikkurin tekeminen hyvätuloisille. Minä ainakin kannatan kumpaakin. Minun mielestäni hyvätuloisten verotusta voidaan kiristää. Se on ihan oikein ja kohtuullista, mutta samanaikai-

sesti myös kansanedustajat voivat luopua lomakorvauksistaan. Se ei tarkoita sitä, että kaikkien muiden pitäisi tehdä niin, vaan se on myös osoitus siitä, että me olemme valmiit antamaan jotakin omastamme. Sen jälkeen toiset voivat tehdä työpaikoilla tehtyjen sopimusten mukaisesti. Mutta nämä eivät todellakaan sulje toisiaan pois, vaan tukevat toinen toisiaan. Annetakoon ensin lomarahaa pois, ja sen lisäksi toivotavasti tulee esitys, jossa hyvätuloisten verotusta kiristetään.

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rimmi on käsittänyt tämän lakialoitteen aivan väärin. Ei tällä kerätä valtion kassaan lisää varoja. Tämä on yksinkertaisesti moraalinen esimerkki siitä, että tämäkin talo ja kansanedustajat ovat valmiit luopumaan omista eduistaan. Minusta on hämmästyttävää se keskustelu, mitä vasemmalla käydään.

On olemassa hyviä esimerkkejä siitä, miten yrityksissä on tehty työpaikkakohtaisia sopimuksia ja pelastettu yritys. Minä ihmettelen, että me voimme kulkea kentällä ja kertoa, että me olemme leikanneet tästä ja tästä pienituloisilta ihmisiltä, kun emme ole itse valmiita luopumaan yhdestä ainoasta pennistä. Me olemme yksinkertaisesti järjestelmäkriisissä, jossa ei kukaan ole valmis luopumaan yhdestäkään ainoasta edusta eikä niistä automaattisista tuista, joita yhteiskunta on suoltanut niin hyvätuloisille kuin pienituloisillekin. Vasemmisto ei pysty millään keinolla esittämään kunnon argumentteja siihen, minkä vuoksi kansanedustajat eivät voisi luopua lomarahastaan. Jos kysymys on siitä, että ei haluta romuttaa ay-liikkeen arvovaltaa, niin se on kyllä jo tässä seikkailussa mennyt. Tällä keinolla menee myös vasemmistoliiton arvovalta ja puheet pienituloisten ihmisten puolestapuhumisesta.

Ed. Kallis (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Rimmin puheenvuorosta jäi sellainen kuva, että hän tätä vastustaa sen takia, että eduskunta ei hyväksy vasemmistoliiton lakialoitetta uudesta verotaulukosta, jossa verotetaisiin 120 000 ja enemmän ansaitsevia ankarammin.

Muistuttaisin siitä, minkälaista vastustusta herätti se, kun hallitus teki esityksen, että yli 80 000 ansaitsevilta peritään pakkolaina. Aivan valtavasti sitä vastustettiin. Minusta tämä on aika pitkälle samanlainen kuin se, mitä vasemmistoliitto omassa lakialoitteessaan on esittänyt.

Tosin tämä on suhteellinen ja vasemmistoliiton lakialoite on progressiivinen. Mutta idea on kuitenkin sama: Otetaan suurituloisilta enemmän kuin pienituloisilta.

Ed. Ukkola totesi, että eihän ed. Kääriäisen lakialoitteen tarkoitus ole paikata valtion kassaa ja saada valtiontalous kuntoon, vaan osoittaa esimerkkiä, että hyvätuloiset ovat valmiit luopumaan omista eduistaan.

Kun ed. Rimmi aikaisemmassa puheenvuorossaan epäili, onko tällä vaikutusta, niin sanoisin, että sillä on suurikin vaikutus. Kyllä minuun vaikutti erittäin paljon, kun eräs hyvätuloinen viime kesänä 50-vuotispäivän haastattelussa totesi, että hän on luovuttanut lomarahansa takaisin, hän on siitä luopunut. Minuun se teki vaikutuksen. Hän ei sitä tarvinnut; enkä minäkään sitä tarvitse. Luulen, että jos koko eduskunta toteaa, että lomarahaa ei tarvita, koska me muutenkin tulemme toimeen, niin sillä on merkitystä. Kyllä moni talo on saatu kuntoon säästämällä.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelin ed. Rimmin puheenvuoroa, niin vakuutuin todella lopulta siitä, että kaikki syyt vastustaa lomarahasta luopumista ovat tekosytä taikka verukkeita, niin kuin hänenkin puheenvuorostaan mielestäni tuli ilmi. Verotaulukkohan on eri asia kuin lomarahaa.

Sen sijaan ed. Mäkelän puheenvuorosta oli mieluisaa kuulla, että toivo koko SMP:n suhteen ei ole sentään vielä mennyt. Ed. Vennamon testamentti ei ole sentään kokonaan vielä siinä puolueessa ja eduskuntaryhmässä unohtunut. (Ed. Suhonen: Alkion testamentin olette syöneet!) — Alkion testamentin rinnalla. Sehän on köyhän testamentti, se on hyvä muistaa.

Tässähän on kysymys laajemmasta asiasta tällä hetkellä. Viitataan siihen, että julkisella sektorilla on suuret lomautuspaineet valtiontalouden katastrofaalisen tilan takia. Meidän ei pitäisi mennä mittaviin irtisanomisiin. Sen takia pitäisi nyt löytää joustoja. Lomarahasta tinkiminen julkisella sektorilla olisi juuri eräiden muiden etuisuuksien leikkausten kanssa sellainen jousto, jolla pystyttäisiin turvaamaan ihmisten työpaikat. Muuten sanotaan ihmisiä irti julkiselta sektorilta laajamittaisesti. Ja kun ei ole töitä, niin ei ole. Korostan myös esimerkin voimaa. Sitähän nyt meidän yhteiskunnassamme on paljon: Sotaveteraanit ovat lähteneet liikkeelle turvatakseen nuorille työpaikkoja, jotkut pankit ovat lähte-

neet vihdoin liikkeelle ja puhuvat kansallisista talkoista jnp. Kyllä eduskunnan pitäisi näyttää esimerkkiä, edes jonkun laitoksen Suomessa.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Korostan edelleenkin sitä, että tämä esimerkki johdattaa järjestelmän murtumiseen nimenomaan heikoilla työalueilla, joilla työntekijät ovat työnantajan armoilla. Heidän kanssaan voidaan neuvotteluissa tehdä ihan mitä vain. Yhteiskunnassa täytyy olla järjestelmä, jossa työntekijäjärjestöt sopivat hallituksen kanssa siitä, mitä leikataan, ja isotuloiset saavat olla ja joutuvat olemaan silloin niitä, jotka maksavat enemmän. Minä hyväksyn täysin lomarahaan leikkauksen, kunhan se tapahtuu järjestelmällisesti yhteiskunnassa sillä tavalla, että esimerkiksi heikkoja työaloja ei tämän esimerkin voimalla saateta huonompaan asemaan. Siitä tässä on nimenomaan kysymys eikä minun osaltani rahasta. Tämä näkemykseni ei tule muuttumaan missään vaiheessa.

Mitä tulee ed. Mäkelään, hän — aivan oikein kansanedustajalla on oikeus muuttaa näkemyksiään — on ollut eduskuntaryhmässä tekemässä yhteisen päätöksen, että me emme nimenomaan näistä syistä allekirjoita tätä lakialoitetta. Olemme myös antaneet siitä yhteisen julkilausuman, jonka hän on myös hyväksynyt. Ehkä hän katsoo, että tässä vaiheessa on viisainta nuolaista tähän suuntaan tässä asiassa. Ehkä se menee perille. Toivottavasti julkinen sana huolehtii hänen toivonsa mukaisesti tästä asiasta. Minä lähden vain siitä, että minkä päätöksen minä olen tehnyt, niin sitä ei kaada mikään, vaikka en saisi missään vaalissa ainuttakaan ääntä omani lisäksi.

Ed. S e i v ä s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on välillä ollut sellainen tuntu, että työ sinänsä olisi loppu tästä yhteiskunnasta. Kyllähän täällä tekemätöntä työtä on hyvinkin paljon, mutta eräänä suurena ongelmana on nyt se, että julkisella sektorilla palkanmaksukyky on ratkaisevasti heikentynyt. Siksi palkkasummaa, mikä on kunnilla ja valtiolla nyt käytettävissä, tulisi pystyä jakamaan mahdollisimman monelle henkilölle, jotta työpaikat säilyisivät. Tekemätöntä työtä myös julkisella sektorilla on hyvin paljon, kunhan vain saamme ne verotulot, millä maksetaan palkat.

Ed. S u h o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aittoniemi kosketteli meidän

ryhmämme sisäistä keskustelua, ja noin se käytiin. Mutta 13.1.93 kello 10 pidetyssä istunnossa ed. Mäkelä ja allekirjoittanut ryhmän ainoana edustajina vastustivat nimenomaan tätä lomarahahommaa. Me olemme olleet silloin sitä mieltä, että se tulee poistaa. Jos me sanomme, että me olemme eri mieltä asiasta, niin ei se kovin vanha asia ole. Meidänkin kantamme oli se, että olisi ehdottomasti pitänyt valtiiovallan eli hallituksen tuoda esitys ja kaikilta ottaa pois eikä toimia pelkästään ed. Kääriäisen aloitteen pohjalta, mutta hallitukselta ei ole tulossa mitään tässä asiassa. On äänestetty tämän mukaisesti, on johdonmukaista, että myös käyttäydytään samalla tavalla. Varsinkin kun itsekin kuulun lomarahaan palauttajiin, ei minusta voi sanoa, että moraalini kovin paljon on muuttunut, enkä nuoleksi ketään mihinkään suuntaan tässä asiassa. Mutta edelleenkin olen sitä mieltä, että oltaisiin loppukausi ilman palkkaa kokonaan; sittenhän voisi esimerkiksi olla. (Ed. Mäkelä: Minä en taas ole sitä mieltä!)

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi sanoi, että on kysymys järjestelmän romuttamisesta, ja siinä hän on täysin oikeassa. Olen täysin samaa mieltä hänen kanssaan.

Mitä tulee lomarahasiaan vielä, niin kun kerran on julkisella sektorilla maksuvaikeuksia, miksi on niin tärkeätä, arvoisat keskustan kansanedustajat, se, minkä nimisenä sitä rahaa kerätään? Sanoitte, että kansanedustajien lomarahalla ei ole valtion kassalle mitään merkitystä, ja silloin se on teille enemmän signaali. Mutta kun on kerran taloudellisia vaikeuksia, vaikeuksia julkisen sektorin palkanmaksussa, miksi silloin ei käytetä siitä rahankeruusta nimeä verojen korotus, suurituloisten verojen korotus, joka olisi pysyvä järjestelmä, eikä sitten tarvitsisi taas käydä jonkinlaista debattia tästä asiasta? Miksi sen pitää olla lomarahojen purku? Siis te haluatte systemaattisesti purkaa lomarahajärjestelmän, ja todellinen tarve ja huoli ei näytäkään olevan se, että julkisella sektorilla kyettäisiin työllistämään ja pitämään työpaikat siellä.

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron perjantaina 2 päivänä huhtikuuta luettuani ed. Kääriäisen ja muiden allekirjoittaman aloitteen, joka silloin oli täällä esitellyssä, ja havaittuani, että aloitteen tekijät olivat kärsineet muistinmenetyksen, eivät nimittäin muistaneet,

että juuri siitä asiasta, josta he aloitteessa nyt puhuvat, äänestettiin tässä salissa mm. vajaa puolitoista vuotta sitten, nimittäin tarkemmin sanottuna 16 ja 17 päivänä joulukuuta vuonna 1991. Keskustelu aloitettiin joskus yön myöhäisinä tunteina, ja minä oletan, että itse äänestystapahtuma oli 17 päivän puolella.

Asiaa edelsi kuitenkin, kuten jo aiemman keskustelun yhteydessä todettiin, perustuslakivaliokunnassa tapahtunut keskustelu, käsittely, asian valmistelu, ja siinä oli todella hyvin mielenkiintoisia piirteitä mm. siten, että silloinen valiokunnan puheenjohtaja saattoi tavalla tai toisella julkisuuteen useitakin kertoja sellaisen käsityksen, että perustuslakivaliokunnassa on yksi eli sen valiokunnan puheenjohtaja, joka on hallituksen esityksen kannalla, joka hallituksen esitys silloin tarkoitti palkkaluokan alentamista ministereiltä ja kansanedustajilta. Mutta kuten tässä jo tuli keskustelun aikaisemmassa vaiheessa todettua, niin ei juuri mainittu yksi henkilö ollutkaan hallituksen esityksen kannalla, vaan pidättyyty kokonaan asian käsittelystä ja täällä salissa äänesti vastaan, kuten hän ilmeisesti itsekin äsken myönsi.

Kuitenkin perustuslakivaliokunnan käsittelyvaiheessa tuli esille kysymys lomarahasta, jota hallitus ei ollut kyllä ehdotuksessaan ottanut huomioon. Valiokunta päätyi silloin äänestyksen jälkeen siihen tulokseen, että esittää hallituksen esityksen hylkäämistä. Hallituksen kannalla oli yksi eli aliekirjoittanut; minä esitin hallituksen esityksen hyväksymistä ja täällä salissa uusien hallituksen ehdotuksen ja täydensin sitä ehdotusta ed. Kaarilahden ehdotuksella, joka koski lomarahan poistamista, kuten muistaakseni ed. Ala-Nissilä tänään totesi.

Kun näistä asioista täällä isossa salissa äänestettiin, niin nyt esillä olevan aloitteen allekirjoittajista Seppo Kääriäinen, Jan-Erik Enestam, Ben Zyskowitz, Tuulikki Ukkola, Paavo Nikula, Erkki Pulliainen, Bjarne Kallis, Pekka Haavisto ja Tuija Maaret Pykäläinen äänestivät vastaan, äänestivät ed. Kaarilahden ehdotusta vastaan, joka tarkoitti lomarahan poistamista. Oli sellaisiakin edustajia, jotka äänestivät tyhjää, mm. Ulla Anttila ja Eero Paloheimo. Ainoat, jotka ovat pysyneet ruodussa, jos tätä ed. Kääriäisen ensimmäisenä allekirjoittamaa aloitetta pitää perusteena, ovat Pekka Rätty, Satu Hassi ja Hannele Luukkainen, jotka silloin äänestivät kyllä ed. Kaarilahden ehdotuksen puolesta kuten myös minä, yhteensä 21 edustajaa tässä salissa.

Minun mielestäni rehellisyys olisi edellyttänyt sitä, että esimerkiksi tämän aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja olisi täällä nyt tunnustanut, että hän on harkinnut asiaa uudelleen ja tullut siihen tulokseen, mikä tähän aloitteeseen on kirjattu. Mutta kun näin ei tapahdu, niin minä en oikein usko tämän aloitteen kaikkien allekirjoittajien vilpittömyyteen. Mutta edessä oleva käsittely näyttää, miten tulee tapahtumaan.

Joka tapauksessa käsitykseni on, että ed. Stenius-Kaukosen aloitteessa ehdotettu tapa on parempi ottaa ns. lomaraha ja vähän enemmänkin valtion käyttöön. (Ed. Aittoniemi: Totta kai!)

Ed. Kääriäiselle olisin halunnut todeta hänen äsken käyttämänsä puheenvuoron johdosta, että hän puhuu niin kuin puhui ed. Zyskowitz, mutta ed. Zyskowitz äänesti toisin, ja tämä esimerkki on voinut tarttua myös ed. Kääriäiseen.

Ed. Seivästä mainitsi eräässä vastauspuheenvuorossaan, että tähän on nyt sitten tultu, kun Sorsan ehdotus ajettiin alas, 91 joulukuussa muistaakseni. Sorsan ehdotus on kyllä toteutunut. Palkat ovat pudonneet 10—12 prosenttia. Maksettu palkkasumma on pienentynyt 30 miljardia. En minä usko, että Sorsan ehdotus enää tämän pidemmälle olisi vienyt. Se on nyt vain toteutettu toisin toimenpitein, eikä maan talous ole kunnossa, eivät ne taloudelliset ongelmat ole voitettuja, joten on vaikea yhtyä ed. Seivästä käsitykseen siitä, että Sorsan ehdotuksen silloisella hyväksymisellä maan talousasiat olisivat nyt paremmin.

Olisin vielä halunnut todeta, että ed. Seivästä äsken sanoi, että valtion pitää saada verovaroja lisää. Jos lomarahat yleisesti poistetaan, valtio ja kunnat saavat verorahoja vähemmän, koska ei niitä tuloja sitten voida verottaa. Mutta jos hyväksytään ed. Stenius-Kaukosen ja muiden allekirjoittama lakialoite, saadaan niitä valtion verotuloja lisää ja otetaan ensisijaisesti varakkaammalta väestönosalta tässä maassa ja vielä muiltakin kuin kansanedustajilta.

Minun mielestäni pitäisikin pyrkiä siihen, että esimerkiksi sellaisilta suurituloisilta kuin Peter Fazerilta, jonka verotettava kuukausitulo oli viime vuonna yli 700 000, ja eräiltä muilta, vuorineuvoksilta ja kauppaneuvoksilta, joiden verotettava tulo kuukaudessa oli 100 000—300 000, otettaisiin ja otettaisiin vähän enemmän. Silloin saataisiin paljon enemmän valtion kassaan ja yhteiskunnan hyväksi käytettäväksi.

Sitten vielä erikseen sanoisin ed. Ukkolan puheenvuorojen johdosta, että te äskenkin sa-

noitte, että ei haluta mistään luopua. Mutta kuten äsken todistin, ed. Ukkola, te äänestitte vastaan, kun ehdotin, että ministerien ja kansanedustajien palkkoja alennetaan, ja te äänestitte vastaan, kun ed. Kaarilahti ehdotti lomarahosta luopumista. Mutta nyt te puhutte toisin. Silloin oli yö, nyt on päivä. Mielestäni yölläkin pitäisi menetellä niin kuin päivällä puhuu.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kuten olen todennut, niin minä hyväksyn — ja varmasti me täällä SMP:n eduskuntaryhmässä hyväksymme, mutta puhun nyt omasta puolestani — niin kuin viime viikolla jo sanoin, periaatteen, joka ilmenee ed. Stenius-Kaukosen ensimmäisenä allekirjoittamasta lakialoitteesta. Se on järjestelmän sisällä toimiva leikkaus, joka leikkaa tuloja, koska eihän marka ole korvamerkitty, on se lomarahaa tai on se sitten tuloa, joka leikataan korotetun verotuksen perusteella. Se on progressiivinen. Tietenkin lomarahakin tavallaan on progressiivinen, mutta tämä on selkeästi järjestelmän sisällä.

Mutta on todettava myöskin se, ed. Laine, että aina kun verotetaan lisää, kansalaisten ostovoima vähenee, tuotannon mahdollisuus tuottaa markkinoille vähenee ja mahdollisuus saada työtä vähenee. Ollaan siinä tilanteessa, että ostovoiman, kysynnän, tuotannon, työn maaginen ympyrä koko ajan laskee alaspäin. Työttömyys lisääntyy, koska ostovoima yleisesti laskee.

Tämäkään ed. Stenius-Kaukosen ensimmäisenä allekirjoittama aloite ei ole ratkaisu tähän ongelmaan, vaan vie meitä koko ajan alaspäin, koska ostovoimaa meidän ei pitäisi enää millään alueella vähentää. Mutta jos tehdään jotakin tyhmyyttä ja hulluutta, mistä tässä on nyt keskusteltu, lomarahahan osalta tai sitten verotuksen lisäämisessä, niin ed. Stenius-Kaukosen malli on selkeästi järjestelmään liittyvä ja oikeudenmukainen. Siitä on tässä kysymys.

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oletan, ettei ed. Laine halua millään lailla piikitellä muistuttamalla meitä siitä, miten me äänestimme runsas vuosi sitten, kun tässä salissa äänestimme lomarahasta. Minä

myönnän, että minä äänestin vastaan. Se johtui yksinkertaisesti siitä, että oli käynyt ilmi, että eduskunta ei tule sellaista hyväksymään. (Ed. Aittoniemi: Se ei ole mikään selitys!) — Saattaa olla, ettei se ole mikään selitys. — Kun tilanne oli tämä, niin minä en halunnut olla populistisi ja poiketa ryhmästä ja äänestää ns. populistisen esityksen puolesta. Ehkä minun olisi pitänyt se tehdä. En minä tiedä. Mutta totuus oli joka tapauksessa se, että etukäteen tiedettiin, että se ei mene läpi.

En minä halua nyt millään lailla vastata samalla mitalla, mutta kun hallitus kirjoitti hallitusohjelman, niin yhtenä kohtana oli se, että edellisellä kaudella hyväksytyä verouudistusta ei oteta käyttöön, ei panna täytäntöön. Tästä tuli myöskin tieto julkisuuteen: Hallitus suunnittelee, ettei verouudistusta oteta käyttöön. Minä muistan, miten sitä vastustettiin. Sitä vastustettiin valtavasti ja sitä vastustettiin nimenomaan sillä puolella, joka nyt puhuu verotuksen kiristämisen puolesta. Eli tässä on tietenkin yhtä paljon epäjohtonmukaisuutta kuin meissä oli silloin, kun äänestimme lomarahojen poistamista vastaan.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi totesi, että verotuksen kiristämällä leikkaamme kulutuskykyä. Se varmasti onkin näin silloin, kun on kysymys pienituloisista ihmisistä, mutta kun suurituloisemmista kansalaisista on kysymys, niin kyllä ymmärrän asian niin, että heidän kaikki tulonsa eivät varmastikaan läheskään mene kulutukseen. Silloin verotuksen kiristämällä ei ole kulutuskysyntään ollenkaan sitä merkitystä kuin on pienituloisten ihmisten tulojen leikkaamisella. Korkeintaan todella suurituloiset kansalaiset voivat sitten hivenen vähemmän sijoittaa mahtavaa korkoa tuottaville tileille rahojansa.

Ed. U k k o l a : Arvoisa puhemies! Ed. Laineen puheenvuoron takia täytyy kiivetä tänne puhujakorokkeelle, muuten olisin kyllä pitänyt puheen paikaltani.

Äänestysruljanssi 91 syksyllä pitää paikkansa. Kyllä äänestin noin, niin kuin ed. Laine puhui, mutta tähän hallituksen esitykseen, joka silloin annettiin, liittyi se, että myös työmarkkinoilla tehdään saman tyyppiset järjestelyt, eikä niin silloin tehty. Syntyi Sorsan sopimus, ja sen takia esitys sitten vedettiin pois. Syntyi myös tupo siinä vaiheessa.

Se, että edellytetään kansanedustajilta johdonmukaisuutta, on aivan oikein. Tietyllä tavalla olen siinä ehkä nolossa asemassa, että silloin äänestin toisella tavalla kuin tällä hetkellä äänestän, mutta minulla on kyllä hyvä omatunto. Vaikka ed. Laine äänesti ed. Kaarilahden aloitteen puolesta, niin hän ei ole luopunut lomarahosta. Minä olen sen sijaan luopunut. (Ed. Laine: Olen, työttömille!) — No, se on hyvä tietää, että olette tehnyt yksityisen ratkaisun. Joka tapauksessa viime kesän lomarahosta luovuin ja olin yksi niistä harvoista, jotka sillä tavalla eduskunnassa tekivät.

Kun on katsonut sitten sitä, että kukaan ei luovu mistään, niin päätökseeni vaikutti nimenomaan se, että meidän kansanedustajien täytyy olla kyllä esimerkkinä. Tilanne on vuoden 91 syksystä, ed. Laine, ratkaisevasti muuttunut. Nyt nimenomaan tarvitaan esimerkkejä, ja sen vuoksi minä olen tämän myös allekirjoittanut. Sen vuoksi minä luovuin viime kesänä henkilökohtaisesti vapaaehtoisesti omasta lomarahastani ja tulen luopumaan myös ensi kesänä, menipä tämä lakialoite läpi tai ei, mutta sehän on sitten jokaisen kansanedustajan oma henkilökohtainen asia.

Ed. Aittoniemi sanoi, että tämä johtaa järjestelmän murtumiseen. Se johtaa järjestelmän murtumiseen, jos jatkuvasti pidetään joka ikisessä asiassa kiinni saavutetuista eduista.

Täällä nimenomaan ed. Koskinen sanoi, että lomarahajärjestelmä, joka on Suomessa laajentunut myös julkiselle sektorille ja ns. tuottamattomalle sektorille, ei olisi kansainvälisesti poikkeuksellinen. Se on kansainvälisesti poikkeuksellinen, nimenomaan tämä järjestelmä. Kansainvälisesti poikkeuksellista ei suinkaan ole, että maksetaan 13. tai jopa 14. kuukauden palkka, mutta ne päätökset eivät ole keskitettyjä, koko valtakuntaa, kaikkia aloja, joka ikistä työntekijää koskevia ratkaisuja, vaan ne ovat alakohtaisia ja yrityskohtaisia. Missään muussa maassa ei ole järjestelmä sellainen, että jokainen ryhmä ja jokainen työntekijä saa tietyn määrän lomarahaa, vaan se riippuu siitä, missä yrityksessä hän on tai millä alalla hän työskentelee. Näin on. Tämä on järjestelmä kansainvälisesti eikä suinkaan niin kuin Suomessa, että se on tiukasti ja nimenomaan joustamattomasti sidottu vuodesta toiseen, olipa siihen varaa tai ei. Muualla maailmassa joka vuosi tarkastellaan, mikä on sen 13. tai 14:n kuukauden palkan suuruus, joka kerta tarkastellaan, onko siihen varaa vai

ei. Meillä se tulee automaattisesti. Tästä on kysymys.

Minä en halua, että tämä järjestelmä sinänsä poistetaan, mutta mielestäni tästä täytyy pystyä sopimaan yrityksissä alakohtaisesti ja myös työpaikkakohtaisesti. Eduskunta on, ed. Aittoniemi, työpaikka, ja kyllä meillä täytyy olla sen verran ryhtiä, että pystymme omalta osaltamme osoittamaan, että mekin olemme valmiita luopumaan jostain. Minusta on hirvittävää kulkea kentällä ja kertoa, että ei tämä talo tällaista omiin etuihinsa liittyvää leikkaussysteemiä saa aikaiseksi.

Minä kannatan, ed. Aittoniemi, sitä ajatusta, minkä te toitte neuvotteluissa esille, eli että hallintoneuvostojäsenyyksistä ei makseta kuu-kausikorvauksia. Se oli erittäin hyvä, tämä on oikea lähtökohta. Jos kokoonnutaan, niin maksetaan sen suuruinen kokouspalkkio kuin komiteoissa näille hallintoneuvoston jäsenille, niin johan kansanedustajat ryhtyvät tekemään kansanedustajan töitä eivätkä istu kaiken maailman hallintoneuvostoissa pänttiönään. (Ed. Rimmi: Ei ole yhtään hallintoneuvoston jäsenyyttä!) — Ei varmasti olekaan ed. Rimmillä eikä kaikilla kansanedustajilla suinkaan olekaan näitä, mutta joillakin on niin, että hallintoneuvostojen jäsenyyksistä tulla paukahtaa 10 000 markan bruttokuukausitulo. Minusta tämä järjestelmä on mätä ja sairas.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minulla ei ole yhtään vaikeata kulkea kentällä, mutta siinä tapauksessa, jos minä puhun täällä oman tarkasti harkitun ajatukseni vastaisesti, niin silloin minun on vaikea mennä ihmisten pariin. Minä kyllä keskustelen ihmisten kanssa kaikissa kansanluokissa, eikä minulla ole ollut mitään vaikeuksia, jos minä puhun sillä tavalla, kun minä tarkoin harkitsen ja asiat perustelen.

Me olemme, ed. Ukkola, täällä päättäjiä, emme lahjoittajia emmekä esiveisaajia. On ihan selvä, että meidän tärkeimpänä tehtävänä on pitää yhteiskunnassa kehitetyistä järjestelmistä kiinni. Eli kun lomarahasysteemikin puretaan, se tapahtuu järjestäytyneesti. Järjestelmä puretaan hetkeksi, tilapäisesti tai kokonaan järjestelmällisesti, ettei ajeta yhteiskunnan järjestelmiä kaaokseen, jolloin joudutaan, niin kuin vuodesta 1918 on tapahtunut, monen hikipisaran, monen kiukuttelun, lakon ja mullistuksen kautta ajamaan nämä asiat jälleen uudelleen. Siitä tässä on kysymys, ei rahasta.

Totean myös sen, että tässä salissa on 200 kansanedustajaa. Noin 130 on esimiestensä eli ryhmänjohtajien kautta allekirjoittanut tämän. Mutta heistäkin suurin kontillaan iltarukouksessa rukoilee, ettei vain tämä menisi läpi, että tulisi se populistinen hyöty, mikä on saavutettu, mutta markat jäisivät kuitenkin taskuun. Sehän on ihannetilanne tässä salissa. Kyllä minä tämän kuuden vuoden aikana olen katsonut. Täällähän ei puhuta ollenkaan sillä tavalla, mitä järki, aivot ja sielu sanovat, vaan niin, mikä on vaalikentillä edullisinta. Siinä vaiheessa, jos minä teen toisin, sillä tavalla kuin näin ajatellaan, silloin minun on vaikea mennä ihmisten keskuuteen.

Ed. V. L a u k k a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Tämä kysymys on todella sellainen, joka epäilemättä aiheuttaa hieman kallistumista suuntaan tai toiseen riippuen siitä, miten tässä asiassa asennoituu talouden kriisiin ja niihin ratkaisuihin, mitkä ovat nähtävissä. Kun täällä kaikki ovat puhuneet, mitä ovat tehneet, itse ajattelin lauantaiaamuna aamupalapöydässä vaimoni kanssa, että voisihan sitä jonkun esimerkin tehdä, että luopuu lomarahasta, ja silloin päätin siitä luopua, koska ei siihen tietenkään mitään lakia tarvita, jos haluaa luopua lomarahasta. No, ei se nyt ihan helppoa ollut, kun tietysti on niin, että se oli pakko maksaa minulle mutta sain siitä sentään vapaaehtoisesti sen jälkeen luopua, mutta automaattisesti sitä ei voitu pidättää.

Näkinsin tässä todella ongelmallisen tilanteen, miksi jouduin harkitsemaan asiaa aika paljon, ja se liittyy lähinnä siihen, mitä vasemmistolion taholta on esitetty ja mitä myös ed. Aittoniemi puhuu, että eräässä mielessä tässä on kysymys siitä, mihin suuntaan halutaan ajaa suomalaista talouspolitiikkaa. Siinä suhteessa ei ole samantekevää, mitä kansanedustajat tässä vaiheessa sanovat. Vaikka olenkin pysyvästi luopunut lomarahastani, uskoisin, että tämä on äärimmäisen kriittistä, että eduskunta, jonka pitäisi ratkaista Suomen syvät talouden kriisit, kehittää niihin todellisia ratkaisuja, ikään kuin suurena saavutuksena saa aikaan lakialoitteen, joka missään tapauksessa ei voi menestyä, koska riittävää määränemmistöä ei sille edes löydy. Tämä on ikään kuin eduskunnan kädenojennus noin 500 000 työttömälle, ja tämä on minusta kyllä sietämättömän köyhyä keino siinä suhteessa.

Ajattelen niin — kun täällä puhutaan siitä, että pitäisi viitoittaa jotakin tietä, niin kuin ed.

Zyskowicz sanoi, jota yhteiskunnassa tarvitaan — että tässä on vähän samanlaista makua kuin siinä, jos me puhuisimme siitä, että yhteiskunnassa on valtava ongelma, kun liikenneonnettomuuksissa kuolee 700 henkilöä ja eduskunnan pitäisi paneutua asiaan ja ruveta ratkaisemaan tätä peruskysymystä, miksi liikenneonnettomuudessa kuolee jopa 700 henkilöä vuosittain. Sitten lopputulokseksi eduskunta päätyisi siihen, että tälle tilanteelle on tehtävä jotakin, ja niinpä jokainen kansanedustaja vapaaehtoisesti suostuisi ehkäpä tunnin ajan vuodessa taluttamaan vanhoja mummuja tien yli, jotta vältyttäisiin niiltäkin onnettomuuksilta, jotka muuten ehkä tapahtuisivat. Jotakin tämän suuntaista näen tässä lakialoitteessa ja ideassa, että annetaan tällainen viesti. Joku voi tietysti sanoa, että tässä tavoitteellaan myös sitä, että kaikki muut menisivät taluttamaan näitä vanhoja mummuja tien yli ja näin ollen voitaisiin saavuttaa parempia tuloksia eli että kaikki muutkin luopuisivat lomarahastaan.

Mutta tässäkin suhteessa pidän eduskunnan viestiä äärimmäisen ongelmallisena. Perustelen tätä lyhyesti vain sillä, että tässä maassa, jos ajatellaan johdon ja korkeimman eliitin vaihtoehtoja Suomen talouspolitiikalle, ne voidaan karkeasti ottaa jakaa kahteen. Toisaalta on elvyttäjät peräsimmässä ja toisaalta on säästäjät peräsimmässä.

Elvyttäjät tietysti haluaisivat ottaa lisää rahaa tai painaa niitä setelikoneilla ja elvyttää Suomea nousuun. Mutta jokainen ymmärtää, kuinka kestämaton tie toisaalta elvyttäminenkin on, koska nykyisten 220 miljardin lisäksi velkaannutaan jo joka tapauksessa 70 miljardilla vuosittain ja kun elvytys tosiasiallisesti näyttää toimivan niin kuin heitettäisiin vettä kaivoon; mitään ei tapahdu siinä suhteessa, että Suomi jollakin vakavasti otettavalla tavalla pääsisi työttömyyskysymyksessä parempaan suuntaan. Mitään tällaista ei näytä siis tapahtuvan, ja elvytys on siinä mielessä minun mielestäni tuhoon tuomittu tie.

Toinen vaihtoehto on se, että edettäisiin säästämisen tietä. Mutta me tiedämme aivan liian hyvin, mihin säästäminen johtaa, kun kotimaista kysyntää supistetaan ja supistetaan ja ihmisillä on yhä vähemmän varoja yhtään mihinkään. Ei sekään ole mikään ratkaisu talouspolitiikkaan. Mutta myönnän kyllä auliisti, arvoisa puhemies, että säästäminen on siinä mielessä aivan oikea ratkaisu, että ei mikään maa sen enempää kuin mikään perhekään voi jatkuvasti elää yli varo-

jensa. Sen on alennettava kuluja ja sen on luovuttava lisävelkaantumisesta. Siinä mielessä olisi oikeastaan onnellista, jos Suomeen nähden suljettaisiin lainahanat kokonaisuudessaan ja Suomi eläisi niillä varoilla, mitkä sillä on, eikä velkaantuisi enää markkaakaan lisää. Mutta olisi täysin harhaanjohtavaa ajatella, että näin sitten Suomi ikään kuin olisi tuomittu nousuun, jos säästäminen toteutettaisiin hyvin tällaisella massiivisella tavalla, niin kuin ministeri Viinanen haluaisi tehtäväksi. Tietysti säästämiseen liittyisi tämä, että mentäisiin palkoissa alaspäin ja säästettäisiin julkisellakin sektorilla.

Mutta olen varma siitä, että vaikka meidän pitäisi säästää, se ei millään relevantilla tavalla voi ratkaista niitä talouspoliittisia ongelmia, joissa Suomi tällä hetkellä painii. Niinpä haluan aivan lyhyesti ikään kuin muistin virkistämiseksi tuoda esiin ne ajatukset, jotka pitäisi toteuttaa Suomen talouspolitiikassa tämän välttämättömän säästämisen lisäksi, jotta ylipäättänsä Suomi voisi säilyttää jonkinlaisen elintasonsa tai ylipäättänsä päästä jonkinlaiseen nousuun nykyiseltä uralta. Siinä mielessä täytyy todella ymmärtää, että talouspolitiikan syvin kriisi ei suinkaan johdu Suomen sisäisistä ongelmista vaan siitä samasta syystä, mihin koko Eurooppa on romahtamassa, nimittäin siihen, että Aasian dynaamiset taloudet tai äskettäin teollistuneet maat, Nic-maat, kerta kaikkiaan romahduttavat Euroopan lähes kokonaisuudessaan halpatuotannolla. Tämä johtuu yksinkertaisesti siitä, että kun työvoimakustannukset ovat ainoa tekijä, jolla voidaan globaaleilla markkinoilla kilpailla raaka-aineiden ja pääomakustannusten ollessa samat, tällä hetkellä Aasian maat ovat ylivoimaisia kilpailussa jonkun tuotteen osalta. Kuulin tänään viimeksi, että esimerkiksi maailman urheilukengistä valmistetaan 80 prosenttia Aasian maissa ja erityisesti Kiina on aivan johtava maa. Hinnat ovat niin äärimmäisen halpoja, että se johtaa siihen, että Euroopan maissa ei pystytä tuottamaan mitään sellaista kohtaa, mikä tuetaan Aasian maissa.

Syynä on siis todella täällä puhuttu palkkojen korkeus sinänsä, koska Suomessa esimerkiksi teollisuuden työvoimakustannukset ovat 88 markkaa tunnilta, Portugalissa ne ovat 20 markkaa, samoin Hongkongissa, Singaporessa ja Taiwanissa. (Ed. Laine: Saksassa ...) — Saksassa ne ovat yli 130 markkaa tunnilta. — Mutta tämän jälkeen tulevat Aasian dynaamiset taloudet, joista erityisesti Kiina on valtavassa nousussa mutta myös Intia lähivuosina. Siellä työvoimakustan-

nukset liikkuvat sanotaan markasta kahteen kolmeen markkaan tunnilta, kaikki työvoimakustannukset.

Jos me hyväksymme tällaisen vapaan kansainvälisen kilpailun, tällaisen talouden integroitumisen, jota tämä eduskunta ed. Laineen puoluetta myöten yksisilmäisesti ajaa, lopputuloksena on se, että meillä ei ole minkäänlaisia mahdollisuuksia välttää talouden totaalilta romahdukselta, kun ulkomailta tuodaan lähes jokainen tuote Suomeen emmekä itse pysty viemään muuta kuin varsin kapealla sektorilla. Kun kaikki tuodaan Suomeen, sehän tarkoittaa sitä, että työpaikat viedään niihin maihin, joissa valmistetaan, ja näin Suomen työttömyys kasvaa lähes 500 000:sta satojatuhansia vielä lisää.

Näin ollen, sen sijaan että täällä näperrellään lomarahojen kanssa, eduskunnan pitäisi määrätietoisesti päättää luopua talouden integraatiosta ja pyrkiä siihen, että Suomi taloudellisesti olisi itsenäinen ja mahdollisimman omavarainen. Käytännössä tämä edellyttäisi kahta asiaa, nimittäin sitä, että pääomien vapaa liikkuvuus estettäisiin, ja toisaalta sitä, että maahan ei tuotaisi mitään sellaisia tuotteita, jotka voidaan Suomessa itse valmistaa. Tämä perin vanha Keynesin ajatus olisi nähdäkseni se todellinen vaihtoehto Suomelle.

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Totean aivan lyhyesti, että vapaan kilpailun seurauksen Suomi vie noin 15 miljardin markan edestä enemmän tavaroita ulkomaille, kuin mitä tuomme. Eli vapaasta kilpailusta Suomi ainakin toistaiseksi hyötyy 15 miljardin markan edestä vuodessa.

Ed. V ä h ä n ä k k i : Arvoisa puhemies! En kajoa kuin kahteen käsillä olevista kolmesta lakiesityksestä. Ensiksi lyhyesti ed. Rinteen esitykseen, joka koskee kaksoispalkkaa.

On aivan ennenkuulumatonta ja erikoista, että ministeriksi nimitetty kansanedustaja samanaikaisesti nauttii kansanedustajan palkkaa, kun me jos kukaan tässä talossa tiedämme, mitä he tekevät sen osuuden osalta, mistä kansanedustajan palkka maksetaan. Tuskin ovat täällä, useimmat ovat Portugalissa tai muualla matkoilla. Silloin harvoin kun ovat paikalla, häthätää käyvät painamassa nappia hallituksen puolesta. Eli se on aivan tarpeeton palkka ja on herättänyt suurta kiukkua ja närää kansalaisten keskuudessa.

Mitä tulee ed. Kääriäisen ym. ulkokullaisten lakialoitteeseen lomarahen poistamisesta kansanedustajilta, niin tietysti heti ensimmäisenä saattavat monille tulla mieleen ne jatkosodan ajat, jolloin varakkaissa ja myös vähemmän varakkaissa perheissä kudottiin villasukkia, villalapsia, jotka lähetettiin sinne jonnekin rintamalle, samoin kuin paketteja varusteltiin. Myytiinpä kultaist vihkisormuksetkin, jotta saataisiin muutama hävittäjä silloiselta liittolaiselta ostetuksi. Se oli kaunista ja hyvää.

Mutta tämä esitys ei ole siihen verrattava, vaikka ed. Kääriäinen ja kumppanit ovat niin ajatelleet. Kysymyksessä on nimenomaan mitä populistisin esitys, jolla halutaan vetää muita, huonompioisaisia, meidän esimerkkimme kautta mukaan kurjistamaan edelleen olosuhteitaan. Esitys ei ole millään tavalla vilpiton. Yhdyn siinä ed. Aittoniemen äskeiseen vastauspuheenvuoroon, jossa hän totesi, että he kontillaan rukoilevat, ettei esitys mene läpi. Minä luulen vähän samoin näin olevan asianlaita. He arvailevat, että se ei tule menemään läpi, koska mm. vasemmisto sitä voimakkaasti vastustaa, ja he toivovat, ettei asia menisi läpi.

Siltä varalta, jos kansanedustajien lomarahojen leikkaus kuitenkin salissa lipsahtaisi läpi, heillä on myös heidän kannaltaan onnetonta tapahtumaa varten menettelytapa. He osoittavat sormella jokaista työntekijää, erityisesti pienipalkkaisia leipomoissa ym. niska limassa työskenteleviä, ja sanovat rintaansa lyöden, että tekkää samoin. Kohteena on nimenomaan taustalla samat ryhmät, joita pääministeri Ahon hallitus on lyönyt viimeisen parin vuoden aikana. Tähän luetteloon, jonka usein toistan, en tietystikään voi eläkeläisiä enkä opiskelijoita laittaa, vaikka mieli tekisi, koska he eivät lomarahaa saa. Mutta sen sijaan yksinhuoltajat, jotka yhtä tai useampaa lastaan yksin hoitavat ja pitävät yllä, samoin kuin monilapsiset perheet ovat jälleen kerran hallituspuolueiden edustajien kohteina.

Kaiken taustalla on kysymyksessä ammattiyhdistysliikkeen selkärangan nujertaminen. Keskustassa ja kokouksessa on havaittu se, että tässä talossa menee kaikki heidän tahtonsa mukaan, mutta vielä on se pelottava ulkoparlamentaarinen kummajainen, SAK ja muut ammattijärjestöt, jotka puolustavat nimenomaan näitä pienituloisia, yleensä palkansaa- jia.

Olin muutama viikko sitten eräässä paneelikeskustelussa, taitaa olla jo pari kuukautakin

aikaa, jossa eräs kokouksen edustaja, tässä salissa paikkansa omaava henkilö, totesi, kun lomarahosta puhuttiin, että jättäköön itse kukin perhe yhden etelänmatkan väliin ja siirrettäköön auton ostoa, sillähän se lomараha tulee kuitatuksi, ettei siitä sen suurempaa lommoa kylkeen tule. Valitettavasti nämä samat piirit ja myös kääriäiset ja muut allekirjoittajat eivät tiedä, että valtaosalla nuppiluvultaan niiltä, jotka lomarahaa saavat, se menee nimenomaan elinkustannuksiin ja elintärkeisiin asioihin, yksiön tai kaksion velan maksujen rästien hoitamiseen, jopa — näin kuulin eräältä yksittäiseltä — lastenvaunujen osto, joka tietää tuhatkunta markkaa nykyisin ellei enemmänkin, on ollut yhtenä haaveena, kun se lomараha seuraavan kerran rakastaa.

Useat siellä paneelikeskustelussakin totesivat, että tämä ei ole mitään palkkaa, että se on ylimääräinen lisä, aivan niin kuin vauraassa Länsi-Saksassa maksettiin kolmannentoista kuukauden palkka tavallaan joululahjana. Sitähän se ei nimenomaan ole, kuka ay-liikkeen historiaa ja ammattiyhdistystaistelujen historiaa on viime vuosikymmenen aikana seurannut. Lomaltapaluuraha, sittemmin lomараha, syntyi nimenomaan, koska silloisessa tilanteessa ei voitu palkkoja eräitten pykäläasioiden vuoksi nostaa, mutta katsottiin se välttämättömäksi ja tarpeelliseksi. Pää avautui, ja tämä oli ikään kuin korvike palkan nostamiselle, joka silloin oli tarpeen.

Jos ed. Kääriäinen ja kumppanit, jotka ovat allekirjoittaneet lakiesitykset, sen sijaan, että esittäisivät näitä samoja ammuttavia kohteita, joita Ahon hallitus on vainonnut, sanoisivat, että he tekevät lakialoitteen siitä, että suuripalkkaisten, nimenomaan kansanedustajien ja sitä suurempipalkkaisten, veroprogressiota nostettaisiin, jos he toteaisivat, että nyt on se isänmaallinen aika, jolloin isänmaallista mieltä tulisi näyttää ja voisi osoittaa, niin otettakoon pakkolaina omaisuuspuolelta määrääjäksi, joko takaisin valtion maksettava taikka sitten siten, että varallisuusverotusta nostettaisiin. Uskon, että silloin valtion laariin nimenomaan tulisi lisää näkyvää eikä kajottaisi siihen yhä heikkenevään ostovoimaan, joka pienipalkkaisilla on.

Vasemmisto salissa, niin vasemmistoliitto kuin sosialidemokraatitkin, ei tule äänestämään ed. Kääriäisen ym. lakiesitysten puolesta. Me emme halua yksinhuoltajaäidille tai -isälle, pienipalkkaisille, suuriperheisille lasten huoltajille sa-

noa lyömällä rintoihin, että me olemme poistaneet lomarahat, tehkää te sadat ja tuhannet — miljoonissa jo voidaan puhua, edelleen työssä olevia silti — samoin kuin me teemme. Tällainen rokotus menee suoraan suoneen, jos me haluamme esimerkkinä osoittaa, siihen samaan suoneen, jota on isketty jo riittävän monta kertaa parin vuoden aikana.

Ed. M ä k e l ä : Arvoisa puhemies! Ed. Vähänäkille sanoisin, että iloitsen siitä, että hän nosti esiin kansanedustajaministerien kaksoispalkkauksen. Me hyvin hurskaasti puhumme siitä, kuinka kaksoispalkkaus on poistettu, ja tämä on yksi esimerkki sellaisesta jäänteestä, jota kansa ei kovin suopein silmin katsele. Itsekin olen puuttunut siihen monta kertaa puhereferateissani eli sillä keinolla, joka on ollut käytettävissä, lähettänyt hallitukselle terveisiä, mutta mitään ei ole tapahtunut.

Sitten siitä, mihin ed. Vähänäkki lopetti puheensa, pienituloisista ihmisistä, jotka katselevat kansanedustajia, että me koetamme omalla esimerkillämme ottaa pois etuisuudet kansalta. Ei se sitä tarkoita, että myös kaikkein köyhimmiltä otettaisiin. Äskeisessä keskustelussa ennen ed. Vähänäkin puheenvuoroa puhuin ja monet edustajat puhuivat, että me voimme silti olla antamassa omastamme vetoamatta muihin, että näin teidänkin tulisi tehdä. Annetaan me, joilla on siihen mahdollisuus, ja ne, jotka elävät hyvin niukoissa oloissa, voivat sitten pitää omista marjoistaan kiinni.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

14) Ed. Kääriäisen ym. lakialoite n:o 14 laiksi väliaikaisesta poikkeuksesta edustajanpalkkiosta annettuun lakiin

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

15) Ed. Stenius-Kaukosen ym. lakialoite n:o 16 laiksi vuodelta 1993 kannettavasta lisätuloverosta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Laine: Rouva puhemies! Minä ymmärrän, kun on kysymys verolaista, että puhemiesneuvosto voi näin ehdottaa, mutta lakialoite liittyy nimenomaan kansanedustajain lomaraan. Se on tarkoitettu vaihtoehdoksi. Eikö puhemiesneuvosto voisi tarkistaa ehdotustaan, että asia nyt poikkeuksellisesti, kun se liittyy kahteen edelliseen, lähetettäisiin samaan valiokuntaan?

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

16) Ed. Suhosen ym. lakialoite n:o 15 laiksi veteraanitunnuksista

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Suhonen: Arvoisa puhemies! Lakialoite, joka nyt on esillä, on valtiontaloudellisesti aivan mitäänsanomaton. Se ei merkitse rahassa valtiolle käytännössä mitään mutta on erittäin periaatteellinen lakiehdotus. On henkilöitä, jotka ovat olleet rintamalla useita vuosia mutta eivät ole saaneet rintamatunnusta johtuen siitä, että he eivät ole olleet ns. sotatoimialueella. He kuitenkin ovat olleet yhteiskunnan määräyksestä sotatoimitehtävissä mutta ovat jääneet koulutuskeskuksiin, tai sodan jälkeen osa on ollut miinanraivaustöissä.

Koulutuskeskuksissa olevia henkilöitä ei ole koskaan huomioitu mitenkään. Eivät he ole olleet siellä omasta vapaasta tahdostaan, vaan he ovat suorittaneet isänmaallista velvoitetta. Heidän esimiehensä ovat päättäneet jättää hei-

dät töihin koulutuskeskuksiin, joita sota-aikana on myös pommitettu, eivätkä olot aina ole olleet mitenkään hyvät. Heidät olisi tarkoitus saattaa tasavertaiseen asemaan.

Kaikki ne, jotka ovat olleet erilaisissa isänmaallisissa tehtävissä sotavuosina liikekannallepanomääräyksen mukaisesti, pitäisi saada mukaan. Lisäksi ovat vielä vuosina 25 ja 26 syntyneet, jotka ovat olleet rajalla ja ovat olleet kuitenkin mm. miinahommissa ja muissa mukana ja jotka tulisi huomioida.

Rintamamiehet eivät ole uusiutuva luonnonvara niin kuin turistit tänä päivänä. He kaikki ovat hiljalleen rajan toiselle puolelle meneviä henkilöitä. Heille olisi korkea aika antaa vielä viimeinen tunnustus. Monelle tämä on erittäin periaatteellinen kysymys. Rintamamiehiä ja -naisia pitäisi arvostaa, kun ovat jättäneet tämän maan sentään itsenäiseksi meille. Kun kaiken lisäksi rintamatunnuksen hakuaika päättyy lopullisesti näillä näkymin vuoden 94 lopussa, olisi vielä näitä rajoja hiukan tarkistettava.

Myönnän myös sen, että rintamamiesjärjestöt ovat olleet erittäin hankalia tässä asiassa. Aikoinaan järjestöjen periaatteet olivat, että se vain on rintamamies, joka on ollut rajalla taikka katsonut vihollista silmästä silmään ja nimenomaan ollut siellä jossakin linjoilla. He eivät ole arvostaneet niitä henkilöitä, jotka ovat huoltaneet ja kouluttaneet heidät, ennen kuin he lähtivät sinne, että he selviytyisivät paremmin hengissä, jotka heidätkin muonittivat, kun he olivat koulutuskeskuksissa. Onneksi kaksi järjestöä ovat parhaillaan tekemässä itsensä tarpeettomiksi nykymaailman tilanteen mukaan. Siitä voimme kaikki olla tyytyväisiä. Veteraanijärjestöjä jonkin vuoden päästä ei enää tarvita. Mutta ne voisivat hiukan loiventaa niitä tiukkoja kannanottojaan, joita heillä on.

Pari vuotta sitten, kun tasavallan presidentti piti puheen, mikä on paluumuuttaja, yhdessä kohdassa mainittiin, että kaikki inkeriläiset ovat paluumuuttajia. Virkamiehet olivat jyrkästi sitä vastaan, mutta sen jälkeen he olivat paluumuuttajia. Toivoisin tässäkin asiassa, että tasavallan presidentti ottaisi, kun itsekin on rintamamies, ohjat käsiinsä ja sanoisi, että kaikki, jotka ovat olleet tehtävissä, joita edellä mainitsin, saisivat rintamamiestunnuksen. Luulen, että monellekin tunnus on paljon tärkeämpi kuin se vähäinen rintamamieseläke, joka tulee tässä asiassa. Se ei heille ole tärkeätä, mutta tärkeätä olisi se, että heidän työtään arvos-

tettaisiin. Kolme, neljä, kuka viisikin vuotta reissussa oli eikä ole saanut rintamamiestunusta. Tämän toivoisin otettavan huomioon ja sen takia lakiehdotus.

Toivoisin, ettei syntyisi eduskunnassa minäkäänlaisia intohimoja sen puolesta, pitääkö vastustaa. Sota-aikana oli kuitenkin suuri yksimielisyys laidasta laitaan käytännöllisesti katsoen, että puolustettiin yhdessä isänmaata. Tämä olisi myös viimeinen kädenojennus rintamalla olleille henkilöille, jotka ovat olleet rintamalla eri tehtävissä ja jotka eivät ole saaneet rintamamiestunusta. Toivon, että tämä aikaan tulee menemään suurella yksimielisyydellä salissa läpi. Ainakin on mielenkiintoista katsoa, ketkä tulevat olemaan ne, jotka vastustavat tätä, ja mitkä tulevat olemaan perustelut. Uskon, että vihdoinkin tästä salista löytyy sen verran isänmaallisuutta, että tämä tunnus tulisi antaa.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn monilta osin ed. Suhosen aloitteeseen, mutta olisin tuonut esille eräitä tahoja, joiden puolesta tuon tuostakin puhutaan ja joita ei ole huomioitu rintamatunusten ja siihen liittyviin etuisuuksien saamisessa. Tällaisia ovat mm. työvelvolliset, jotka tehtaissa ja laitoksissa ovat joutuneet melko lähellä sotatoimialueita tekemään pakollista työtä.

Edelleen toisena ryhmänä, mihin jo ed. Suhonen viittasikin, mainitsen ne, jotka ovat rajalla ikänsä puolesta mutta osallistuiivat koulutukseen koulutuskeskuksissa ja jotka osin jopa lähetettiin rintamalle nuorimpana ikäluokkana, vaikka joutuivatkin ilman taistelukosketusta palamaan välirauhan tullessa takaisin. Tällöin se koskettaa nimenomaan vuonna 26 ja osin 27:kin syntyneitä.

Lopuksi olisin tuonut kolmannen ryhmän, jonka taholta tavan takaa varsinkin Kymen läänissä asuvaan kansanedustajaan otetaan yhteyttä, ja ne ovat henkilöt, jotka useimmiten huomattavasti alle 20-vuotiainkin ovat olleet etsimässä ja ottamassa kiinni, niin kuin sanotaan, vihollisen lähettämiä tuholaispartioita ja yksittäisiä tuholaisia. He joutuivat, niin kuin ed. Suhonen sanoi, silmästä silmään nimenomaan vihollisen kanssa ja jopa taisteluihin, tapahtui myös haavoittumisia, mutta koska he eivät olleet sotatoimialueeksi määrättyllä alueella, he eivät ole päässeet veteraanitunnuksista osallisiksi. Olen sitä mieltä, että nk. desantti-

jahdissa nimenomaan rajaan rajoittuvissa lää-neissä olleilla tulisi olla myös mahdollisuus tulla näiden etuisuuksien piiriin.

Ed. M ä k e l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen itse toinen allekirjoittaja ed. Suhosen lakialoitteessa. Vetoankin vielä kaikkiin kansanedustajiin, että nyt meillä on viimeinen mahdollisuus hoitaa kunniavelkaa veteraaneille, jotka ovat palvelleet isänmaata erilaisissa tehtävissä, ei sotatoimialueella mutta yhtä arvokkaissa tehtävissä.

Sellainen rajaus, että on viimeinen mahdollinen hakuaika vuoden 94 loppuun mennessä, on järjetön. Itselläni on kädessä erään veteraanin kirje, joka kertoo, että neljä vuotta huoltomiehenä ollut ei saa tunnusta mutta kaksi kuukautta sisämaassa ollut ilmatorjuntasotamies, jolla ei oman kertomuksensa mukaan ollut edes hälytystilannetta, saa sen. Hyvin kirjavassa tilanteessa eletään. En usko, että veteraanijärjestötkään enää kovasti vastustaisivat esimerkiksi vuonna 26 syntyneiden tunnuksen saantia, sillä kyseinen veteraani kirjoittaa, että jatkuvasti häneenkin otetaan järjestöistä yhteyttä ja sotaveteraanit värväävät vuonna 26 syntyneitä kovasti jäsenikseen ainakin jäsenmaksutulojen takia.

Toivon, että kansanedustajat tekisivät omalta osaltaan kaikkensa, että tämä vääryys korjautuisi, mitä lukuisilla aloitteilla on yritetty ajaa eduskunnassa nimenomaan vuosina 26—27 syntyneiden osalta.

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on varmasti valmis tukemaan ed. Suhosen aloitetta. Todella jatkuvasti otetaan yhteyttä rintamaveteraanien taholta, jotka eivät ole kuitenkaan tunnuksia saaneet eivätkä rintamaveteraanien etuuksia myöskään tämän johdosta saaneet. Vuonna 26 syntyneet miehet ovat monet hyvinkin katkeria siitä, että he eivät ole näitä etuuksia saaneet. Myös on paljon sellaisia henkilöitä, jotka tulevat kertomaan, että heidät määrättiin olemaan mukana karjankuljetuksissa ja kaikki muut, jotka olivat samassa tehtävässä mukana, ovat saaneet tunnuksen ja etuudet ajoja sitten mutta heidän hakemuksensa vain hylättiin.

Mielestäni tässä vaiheessa on turha enää suurennuslasin kanssa tutkia hakemuksia. Jos löytyy vain riittävät todisteet siitä, että mukana nämä henkilöt ovat olleet erilaisissa tehtä-

vissä, joihinka heidät on velvoitettu, heidän tulisi saada rintamaveteraaneille kuuluvat etuudet.

Ed. Alaranta: Rouva puhemies! Haluan omalta osaltani myös ilmaista tukeni tällaiselle lakialoitteelle ja todeta niin kuin ed. Stenius-Kaukonen edellä, että eduskunnassa on toki vuosien varrella monia yhteisiä ja laajempaaakin pohjaa kuin tällä lakialoitteella omaavia hankkeita ollut tämän asian hoitamiseksi.

Sosiaali- ja terveysministerit ovat väristänsä ja nimestänsä riippumatta vuosittain menneet tavallaan piiloon veteraanijärjestöjen selän taakse, ja vaikka yksittäisiä tapauksia voi olla, että järjestöt eivät vastusta esimerkiksi vuonna 26 syntyneille tunnuksen myöntämistä, niin kyllä kai valtakunnallisten järjestöjen virallinen kanta on edelleenkin hyvin kielteinen.

Tämä asia voitaisiin hoitaa toki yksinkertaisemminkin kuin laki säätämällä, koska siinä asetuksessa, johon perusteluissa viitataan, on lueteltu ne palvelupaikat ja rintamaloikat, joissa suoritettu palvelu oikeuttaa tällaiseen tunnukseen.

Jos tuohon asetukseen voitaisiin lisätä kohtuullisuuspykälä niin kuin on esimerkiksi maitokiintiölaissa eli annettaisiin viranomaiselle harkintamahdollisuus tapaus tapaukselta tutkia tunnuksen hakija ja hänen ansionsa ja palveluksensa, niin puolustusministeriö voisi olla tällainen viranomainen, joka tämän harkinnan jälkeen myöntäisi.

Itsellänikin on tiedossa monia hyvin räikeitä epäkohtia tästä asiasta. Karjaa kuljettamaan määrättyt naiset ovat saaneet rintamapalvelutunnuksen, koska heillä on viranomaisen määräys. Mutta jos perheen äiti esimerkiksi lähti ilman kenenkään määräystä monen lapsen kanssa pakoon ja evakkoon, niin tällainen äiti ei tälläkään hetkellä saa vielä rintamapalvelutunnuksia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

17) Ed. Seppäsen ym. lakialoite n:o 17 laiksi työsopimuslain muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työasiainvaliokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies:
Nyt esiteltävät toivomusaloitteet ovat tänään edustajien nähtävinä eduskunnan kansliassa pääsihteerin huoneessa.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

perustuslakivaliokuntaan:

18) Toivomusaloitteet n:ot 1—4

lakivaliokuntaan:

19) Toivomusaloitteet n:ot 5—9

ulkoasiainvaliokuntaan:

20) Toivomusaloitteet n:ot 10—14

valtiovarainvaliokuntaan:

21) Toivomusaloitteet n:ot 15—44

hallintovaliokuntaan:

22) Toivomusaloitteet n:ot 45—55

liikennevaliokuntaan:

23) Toivomusaloitteet n:ot 56—105

maa- ja metsätalousvaliokuntaan:

24) Toivomusaloitteet n:ot 106—114

puolustusvaliokuntaan:

25) Toivomusaloitteet n:ot 115—117

sivistysvaliokuntaan:

26) Toivomusaloitteet n:ot 118—159

27) Toivomusaloitteet n:ot 160—214

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies:
Puhemiesneuvosto ehdottaa, että toivomusaloitteet n:ot 160—214 lähetettäisiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

Keskustelu:

Ed. K o h i j o k i: Arvoisa puhemies! Puutun tässä puheenvuorossani vain yhteen tekemääni toivomusaloitteeseen, joka todennäköisesti tulee muiden ohella lähetettäväksi sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

Sodan aikana Suomen puolustusvoimissa vapaaehtoisina palvelleille ulkomalaisille ryhdyttiin viime vuonna tehtyjen ratkaisujen mukaisesti maksamaan kertasuorituksena rintamarahaa, määrältään 1 000 markkaa. Suomalaisten veteraanijärjestöjen yksimielinen kanta oli, että ulkomalaisille vapaaehtoisille auttajillemme olisi tullut ryhtyä maksamaan samanlaisin perustein rintamalisää, jolla nimellä se täällä Suomessa kulkee, kuin suomalaisillekin rintamaveteraaneille eli nykyisin 211 markkaa kuukaudessa. Tätä perusteltiin sillä, että samanlaisina kuin suomalaiset rintamasotilaat joutuivat myös ulkomalaiset vapaaehtoiset, nykyiset veteraanit, kokemaan sodan ajan olosuhteet taisteluineen, vaaroineen, vaivoineen ja menetyksineen.

Sen jälkeen sanoin kuvaamattoman vaikeaksi muodostui erityisesti inkeriläisten ja virolaisten vapaaehtoisten asema. Silloisessa Neuvostoliitossa heidän kärsittävikseen tulivat karkotukset, kidutukset, jopa vuosikymmenien pituiset vankeusrangaistukset, ja suuri osa heistä menehtyi rääkättyinä ja teloitettuina. Siitä ihan muutama sana erikseen.

Entisessä Neuvostoliitossa orjaleirit läpikäyneiltä muutamilta jatkosodan Suomen puolustusvoimien joukossa vapaaehtoisina taistelleilta aseveljiltämme voisin tässä kertoa vaikka tuoreet terveiset. Muutama päivä sitten sain tavata heitä täällä Suomessa ja tässä talossa. Heitä oli kymmenen, hyvin harvinainen vierasjoukko.

Heidän kärsimyksiensä oli alkanut siitä, kun heidät myöhäissyksyllä 1944 jatkosodan päätyttyä venäläisen valvontakomission määräyksestä oli palautettava Neuvostoliittoon. Jokaisen noiden kymmenen aseveljen kärsimykset siellä ovat olleet hirmuisia, mutta he olivat saaneet jäädä eloon. Tosin muutamalle näistä kymmenestä oli langetettu kuolemanrangaistus, mikä kuitenkin oli muutettu sitten elinkautiseksi vankeudeksi.

Jokaisella heistä oli pitkät, varsin pitkät vankeusrangaistukset kärsittyinä, kunnes olojen muututtua he olivat päässeet vapauteen. Vaikeaa oli heidän nyt uskoa todeksi sitä, että he elävinä ja vapaina vielä olivat saaneet saapua Suomeen, olivat täällä kahden viikon ajan veteraanikuntoutuksessa. Näinä päivinä he ovat pa-

laamassa kotiinsa Hatsinan kylän paikkeille, Pietarista etelään muutama kymmenen kilometriä.

He saivat täällä tutustua paitsi Eduskuntataloon myös Mannerheim-museoon. He kaikki osasivat puhua suomea ja lukivatkin suomea, suomalaisia sanomalehtiä, otsikoita. He ihmettelivät sitä, mistä täällä mahtaa olla kysymys, kun joka päivä kuulee uutisista ja voi lehtien otsikoista lukea, että jokin kauhea tilanne on Suomessa ja kumminkaan köyhyys ei näy missään. Sitä he kovasti ihmettelivät ja vertasivat sitä niihin oloihin, joissa he nälkäkuoleman partaalla ollen olivat saaneet tottua elämään.

Vielä elossa oleville muutamalle sadalle, sen verran on kaikkiaan virolaisia ja inkeriläisiä veteraaneja, tulisi maksaa rintamalisä samanlaisin perustein kuin se maksetaan suomalaisille rintamaveteraaneille, olkoon sen rahan nimi joko rintamaraha tai rintamalisä, kumpi vain. Sitä tarkoittaa se toivomusaloite, jonka viime helmikuussa olen jättänyt. Se ei rahallisesti olisi mikään suuri lisäkustannus, jos halutaan ottaa huomioon se, että ainakin suomalaisten rintamalisän saajien joukko nopeasti vähenee ja sitä kautta määrärahojen tarvekin siihen tarkoitukseen vähenee eikä enää puoltakaan ole jäljellä ulkomaalaisia rintamaveteraaneja, joista tässä nyt on kysymys.

Toivoa sopii, että valiokunta katsoisi tätä asiaa suopeasti ja se täällä salissa saataisiin kunnialliseen päätökseen. Olen joskus sanonut, että on kolkko luku isänmaamme historiassa ja vaikkapa taloushistoriassa tältä osin, jos jälkipolvet saavat lukea, että tätä asiaa ei hoidettu kunniallisesti silloin, kun ulkomaalaisia vapaaehtoisia auttajiamme vielä oli hengissä.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ihan lyhyesti täytyy tukea tätä ed. Kohijoen toivomusaloitetta.

Minunkin osaltani erityisesti veteraanit, mutta myös muut kansalaiset, jotka eivät osallistuneet sotatoimiin, ovat monta kertaa kysyneet, onko näitä millään tavalla muistettu, ja nyt minun täytyy kyllä sanoa, että minä muistelen, että olisi jonkinlainen kertakorvaus jossakin vaiheessa hyväksytty täällä eduskunnassa. Täytyy sanoa, että eivät jaksakaan vanhat aivot muistaa kaikkea, mutta oli miten oli, niin nimenomaan tällaisella jatkuvalla korvauksella, joka olisi samanlainen kuin suomalaisillekin veteraaneille maksetaan, on kyllä vahva tuki veteraanijärjestöjen puolella ja ihan tavallisten ihmisten näke-

mysissä. Jos he ovat jostakin saaneet tietää asiasta tai se on tullut heidän muistiinsa, he ottavat itse asian käsille tavatessa. Tai sitten kun kysyn ihmisiltä joskus, miten he suhtautuvat tähän asiaan, niin monetkin luulevat, että asia on todella järjestyksessä ja näille virolaisille ja siitä suunnasta oleville veteraaneille maksetaan tällaista lisää.

Kyllä olisi ihan kansakunnan kunnian kannalta erittäin tärkeää, että tämä asia tavalla tai toisella etenisi. Sehän tulee tietysti hallituksen esityksenä, jos sitten tulee, mutta tulee minkälaisena hyvänsä, kunhan asia saataisiin kuntoon. Siinä mielessä me tuemme kyllä tätä näkemystä.

Ed. K o h i j o k i : Herra puhemies! Ed. Aitonniemen puheenvuoron alkuosasta sain sen käsityksen, että hän ei ehkä ihan tarkkaan kuunnellut puheenvuoroani, jossa sanoin, että viime syksynäkin täällä saatiin aikaan erityinen tätä asiaa koskeva laki, mutta se jäi niin puutteelliseksi, että sen lain perusteella kaikille ulkomaalaisille vapaaehtoisille maksetaan rintamarahan nimellä kertakorvauksena summa 1 000 markkaa. Tällä toivomusaloitteellani olen halunnut esittää asiaa niin, että maksettaisiin edes jatkuvana se 1 000 markan suuruisen rintamaraha tai mieluummin saman suuruisena rintamalisä, mikä maksetaan meille suomalaisille veteraaneille.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja toivomusaloitteet n:ot 160—214 lähetetään sosi- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

talousvaliokuntaan:

28) Toivomusaloitteet n:ot 215—238

työasiainvaliokuntaan:

29) Toivomusaloitteet n:ot 239—245

ympäristövaliokuntaan:

30) Toivomusaloitteet n:ot 246—264

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon:

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 17.10.

31) Lakivaliokunnan mietintö n:o 5 (HE 11)

32) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 (HE 28/1992 vp)

33) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 13 (HE 367/1992 vp)

34) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 3 (HE 335/1992 vp)

Täysistunto lopetetaan kello 17.04.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

